

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЧЕРНІГІВСЬКА ПОЛІТЕХНІКА»
Навчально-науковий інститут права і соціальних технологій
Кафедра публічного та приватного права

**ГОСПОДАРСЬКЕ ПРАВО
(ОСОБЛИВА ЧАСТИНА)**

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

до семінарських занять для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 081 «Право» освітньо-професійної програми «Цивільна та господарська юстиція (Суд. Нотаріат. Правова допомога)»

У 2-х частинах

Частина 2

Обговорено та рекомендовано
на засіданні кафедри публічного та
приватного права

Протокол № 6 від 11 січня 2022 року

Чернігів 2022

ГОСПОДАРСЬКЕ ПРАВО (ОСОБЛИВА ЧАСТИНА). Методичні вказівки до семінарських занять для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 081 «Право» освітньо-професійної програми «Цивільна та господарська юстиція (Суд. Нотаріат. Правова допомога)»: у 2-х ч. Ч.2 / Укл.: Апанасенко К.І., Шпомер А.І. – Чернігів: НУ «Чернігівська політехніка, 2022. – 77 с.

Укладачі:

АПАНАСЕНКО КАТЕРИНА ІВАНІВНА, доцент кафедри публічного та приватного права, доктор юридичних наук, доцент

ШПОМЕР АЛЛА ІВАНІВНА, доцент кафедри публічного та приватного права, кандидат юридичних наук, доцент

Відповідальний за випуск:

ЛИТВИНЕНКО ВАЛЕНТИНА МИКОЛАЇВНА, завідувач кафедри публічного та приватного права, кандидат юридичних наук, доцент

Рецензент:

СЕЛЕЦЬКИЙ ОЛЕКСІЙ ВІКТОРОВИЧ, декан юридичного факультету, кандидат юридичних наук, доцент

ЗМІСТ

Семінарське заняття 8. Відповідальність за правопорушення у сфері господарювання	4
Семінарське заняття 9. Правове регулювання банкрутства	11
Семінарське заняття 10. Галузі та види господарської діяльності. Господарсько-торговельна діяльність	18
Семінарське заняття 11. Правове регулювання оренди майна	24
Семінарське заняття 12. Правове регулювання лізингу	28
Семінарське заняття 13. Правове регулювання ринків капіталу та організованих товарних ринків	30
Семінарське заняття 14. Комерційне посередництво (агентські відносини) у сфері господарювання	33
Семінарське заняття 15. Правове регулювання інвестиційної діяльності	37
Семінарське заняття 16. Правове регулювання інноваційної діяльності	42
Семінарське заняття 17. Правове регулювання фінансової діяльності суб'єктів господарювання	46
Семінарське заняття 18. Правове регулювання страхової діяльності	51
Семінарське заняття 19. Правові засади бухгалтерського обліку та аудиторської діяльності	58
Семінарське заняття 20. Правове регулювання зовнішньоекономічної діяльності	62
Семінарське заняття 21. Спеціальні режими господарювання	67
Додаток А. Орієнтовний перелік питань до іспиту	73
Додаток Б. Орієнтовний перелік тем курсових робіт	76

Семінарське заняття 8. Відповідальність за правопорушення у сфері господарювання

Питання для обговорення на семінарському занятті

1. Поняття та ознаки господарсько-правової відповідальності.
2. Види господарсько-правової відповідальності.
3. Підстави господарсько-правової відповідальності.
4. Порядок реалізації господарсько-правової відповідальності.
  - 4.1. Принципи господарсько-правової відповідальності.
  - 4.2. Межі господарсько-правової відповідальності.
  - 4.3. Строки застосування господарсько-правових санкцій.
5. Форми господарсько-правової відповідальності.
  - 5.1. Відшкодування збитків.
  - 5.2. Неустойка (штрафні санкції).
  - 5.3. Господарсько-адміністративні санкції.
  - 5.4. Оперативно-господарські санкції.

Теми для написання рефератів

1. Адміністративно-господарський штраф: поняття, випадки (сфери) його застосування.
2. Співвідношення адміністративно-господарських санкцій і санкцій за Кодексом України про адміністративні правопорушення.
3. Співвідношення адміністративно-господарських санкцій і фінансових санкцій.
4. Непереборна сила як підстава звільнення від господарсько-правової відповідальності.
5. Особливості відшкодування моральної шкоди у сфері господарської діяльності.
6. Неустойка як різновид господарсько-правових санкцій: правова природа, правова регламентація, порядок застосування.
7. Правові проблеми й шляхи боротьби з нелегальною господарською діяльністю.
8. Судова практика вирішення господарських спорів про захист честі та гідності.
9. Підстави й порядок накладення штрафів за порушення законодавства про захист прав споживачів.

Ситуаційні задачі

Задача 1

Приватне підприємство (ПП), що спеціалізувалося на посередницькій діяльності у сфері оптової торгівлі, уклало господарські договори у спрощеній формі шляхом обміну факсами, в яких зазвичай визначалися предмет договору (без належної конкретизації), орієнтовна ціна та такі ж орієнтовні терміни виконання договірних зобов'язань.

За одним з таких договорів контрагент ПП – ТОВ «Ранок», на думку директора ПП, не виконав свого зобов'язання щодо поставки плащів, замінивши їх зимовими куртками тієї ж кількості, що і передбачалося договором, хоча в телефонних розмовах директор ПП неодноразово наголошував на першочерговості поставки саме плащів.

ПП звернулося до господарського суду з позовом про стягнення зі свого контрагента (1) заподіяних збитків у сумі вартості непоставлених плащів та (2) штрафних санкцій у розмірі 20 % вартості непоставлених плащів, покликаючись на ч. 2 ст. 231 ГК України та Положення про поставки товарів народного споживання.

ТОВ «Ранок» проти позову заперечувало, покликаючись на відповідність здійсненої поставки умовам договору щодо його предмету, який визначався як «верхній одяг для осінньо-зимового періоду», а також на відсутність положень про штрафні санкції в договорі й неправомірність застосування позивачем положень ч. 2 ст. 231 ГК України та акту СРСР – Положення про поставки.

Чи є в даному випадку підстави для застосування господарсько-правової відповідальності? За яких умов може застосовуватися положення ч. 2 ст. 231 ГК України? Які заходи могли би попередити виникнення подібного спору? Розв'яжіть цю ситуацію з посиланням на відповідні норми господарського законодавства.

Задача 2

Між Колективним підприємством «Олімп» та Публічним акціонерним товариством «Міжгірський консервний завод» було укладено договір поставки, за яким підприємство зобов'язалось поставити ПАТ 500 кг олії до 28 травня 2019 р. на загальну суму 4000 грн., а ПАТ – прийняти та оплатити вказаний товар. Свої зобов'язання за договором Колективне підприємство «Олімп» не виконувало до 30 вересня 2019 р. Договором поставки було передбачено нарахування пені за прострочення виконання договору в розмірі 1% від суми непоставленої продукції за кожен день прострочення поставки.

Яку суму пені за прострочення поставки продукції може в судовому порядку стягнути ПАТ «Міжгірський консервний завод» з Колективного підприємства «Олімп», пред'явивши позов до підприємства 1 лютого 2020р.? Чи зміниться сума пені, що підлягає стягненню, якщо позов буде пред'явлено до підприємства 1 липня 2020 р.? Відповідь обґрунтуйте.

Задача 3

У засобах масової інформації було опубліковано повідомлення про те, що розпорядженням голови Черкаської обласної державної адміністрації призупинена діяльність Товариства з обмеженою відповідальністю «Лісозаготівельний комбінат «Ялинковий». Причиною стало те, що підприємство приховувало прибутки, проводило не вибірково, а масову вирубку лісових угідь.

Чи відповідає чинному законодавству розпорядження голови облдержадміністрації? Які органи державної влади і з яких підстав повноважні зупиняти діяльність суб'єктів господарювання?

Задача 4

Організація – вантажоотримувач пред'явила позов до пароплавства про відшкодування збитків, завданих пошкодженням вантажу при перевезенні морем. Пароплавство заперечувало проти позову і надало документи, які підтверджують, що пошкодження вантажу відбулось під час аварії судна, викликаной штормовою погодою.

Чи обґрунтовані заперечення пароплавства? Чи відносяться обставини, на які посилається пароплавство, до непереборної сили?

Задача 5

ПАТ «Хімзавод» з початку свого відкриття після реконструкції, що відбулось 01.09.2014, скидало в озеро, розташоване біля заводу, неякісно очищені стоки. Представники громадськості систематично зверталися до органів державної влади, засобів масової інформації, проте безуспішно. Нарешті, після чергового звернення до Міністерства екології та природних ресурсів України, яке мало місце після резонансної телепередачі про забруднення хімзаводом унікального озера, 21.09.2017, було організовано проведення екологічної експертизи і за її результатами застосовано адміністративно-господарські санкції у формі заборони на здійснення ПАТ «Хімзавод» господарської діяльності до усунення виявлених порушень в роботі очисних споруд.

Мешканці прилеглих до озера будинків, утворивши громадське об'єднання «За чисте озеро», звернулися до суду з позовом про стягнення з ПАТ «Хімзавод» 550 млн грн як компенсації за заподіяну озеру та навколишнім мешканцям шкоду, у т.ч. насадженням навколо озера, створеній інфраструктурі відпочинку для мешканців прилеглих місцевостей.

Відповідач проти позову заперечував, наполягаючи на пропущенні строку позовної давності. Позивач наполягав на позовних вимогах, посиляючись на: а) протидію відповідача у проведенні екологічної експертизи і появу реальної можливості отримати документальні докази (в т.ч. акт експертизи) лише після втручання засобів масової інформації, Міністерства екології та природних ресурсів України; б) тривалий характер порушення, негативний результат якого з роками лише накопичувався, загрожуючи загибелі озера як унікальної екосистеми; в) значну суспільну вагу відновлення озера; г) на порушення ПАТ «Хімзавод» публічних інтересів, ігнорування ним вимог природоохоронного законодавства, прав та законних інтересів мешканців будинків, розташованих на прилеглий до озера території, на чисту воду (вода в місцевому водогоні була з озера, і навіть після очищення не відповідала встановленим вимогам), на користування природними об'єктами для відпочинку.

Як проявляється в даному випадку порушення у сфері господарювання? Протягом яких строків може бути застосована господарсько-правова

відповідальність? Які межі господарсько-правової відповідальності? Чи можуть одночасно застосовуватись адміністративно-господарські санкції та відшкодування збитків?

Дайте оцінку діям сторін зазначених відносин та спрогнозуйте результат розгляду справи в суді.

Тести

Тест 1

Які з названих функцій є найбільш характерними для господарсько-правової відповідальності:

- а) функція покарання;
- б) попереджувальна функція;
- в) відновлювально-компенсаційна функція;
- г) сигналізаційно-інформаційна функція;
- д) координаційна функція.

Тест 2

Які з перерахованих обставин є проявами непереборної сили?

- а) повінь;
- б) порушення зобов'язань контрагентами;
- в) землетрус;
- г) відсутність на ринку потрібних для виконання зобов'язань товарів;
- д) відсутність необхідних для виконання зобов'язання коштів;
- е) страйк;
- є) пожежа.

Тест 3

Які з названих санкцій застосовуються лише у вертикальних відносинах:

- а) оперативно-господарські;
- б) штрафні;
- в) відшкодування збитків;
- г) адміністративно-господарські.

Тест 4

Нарахування штрафних санкцій за прострочення виконання зобов'язання припиняється через наступний строк від дня, коли зобов'язання мало бути виконано, якщо інше не передбачено договором:

- а) три місяці;
- б) шість місяців;
- в) один рік;
- г) три роки.

Тест 5

Протягом яких строків можуть бути застосовані адміністративно-господарські санкції (як загальне правило):

- а) протягом трьох років із моменту вчинення правопорушення;
- б) протягом шести місяців з дня виявлення порушення, але не пізніше як через один рік з дня порушення цим суб'єктом встановлених законодавчими актами правил здійснення господарської діяльності;
- в) протягом одного року з дня виявлення порушення;
- г) протягом шести місяців з дня вчинення порушення.

Завдання

1. Чи є стягнення санкцій з контрагентів за господарським договором правом чи обов'язком сторони договору?
2. Чи вправі суб'єкт господарювання при стягненні збитків зі сторони, яка порушила договір, розраховувати розмір збитків з урахуванням інфляції?
3. Чи завжди відповідальність підприємців будується незалежно від вини у порушенні зобов'язання? У яких випадках вина підприємця враховується? Що означає вина суб'єкта господарювання?
4. Наведіть приклади обставин, які розглядаються за законом як непереборна сила. Яким чином у випадку спору доводиться та обставина, що непереборна сила мала місце і знаходилась у причинному зв'язку з порушенням зобов'язання?
5. Як співвідносяться між собою поняття «неустойка», «штраф», «штрафні санкції»?
6. Чи може бути неустойка більше суми основного боргу?
7. Які підстави зменшення розміру неустойки передбачені законом?
8. Чи є у нормативно-правових актах будь-які обмеження щодо мінімального чи максимального розміру штрафних санкцій?

Рекомендована література та нормативно-правові акти:

1. Закон України «Про відповідальність за правопорушення у сфері містобудівної діяльності» від 14 жовтня 1994 р. // Відомості Верховної Ради України. — 1994. — № 46. — Ст. 411.
2. Закон України «Про захист від недобросовісної конкуренції» від 7 червня 1996 р. // Відомості Верховної Ради України. — 1996. — № 36. — Ст. 164.
3. Закон України «Про відповідальність за несвоєчасне виконання грошових зобов'язань» від 22 листопада 1996 р. // Відомості Верховної Ради України. — 1997. — № 5. — Ст. 28.
4. Закон України «Про застосування спеціальних заходів щодо імпорту в Україну» від 22 грудня 1998 р. // Відомості Верховної Ради України. — 1999. — № 11. — Ст. 78.
5. Закон України «Про вилучення з обігу, переробку, утилізацію, знищення або подальше використання неякісної та небезпечної продукції» від 14 січня 2000 р. // Відомості Верховної Ради України. — 2000. — № 12. — Ст. 95.
6. Закон України «Про захист економічної конкуренції» від 11 січня 2001 р. // Офіційний вісник України. — 2001. — № 7. — Ст. 260.
7. Господарський кодекс України від 16 січня 2003 р. // Голос України. —

2003. - № 49 - 50.
8. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 р. // *Голос України*. – 2003. - № 45 - 48.
  9. Закон України «Про Кабінет Міністрів України» від 7 жовтня 2010 р. // *Урядовий кур'єр*. – 2010. - № 192. – 15 жовтня.
  10. Закон України «Про місцеві державні адміністрації» від 9 квітня 1999р. // *Відомості Верховної Ради України*. – 1999. - № 20 - 21. - Ст. 190.
  11. Закон України «Про охорону навколишнього природного середовища» від 25 червня 1991 р. // *Відомості Верховної Ради України*. - 1991. - № 41. – Ст. 546.
  12. Тимчасова методика визначення розміру шкоди (збитків), схвалена Державною комісією Ради Міністрів СРСР з економічної реформи 21 грудня 1990 р. // ЛІГА:ЗАКОН Юрист 7.8.1 © ІАЦ «ЛІГА».
  13. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Положення про порядок накладення та стягнення штрафів за порушення законодавства про захист прав споживачів» від 17 серпня 2002 р. № 1177 // *Офіційний вісник України*. – 2002. - № 34. – Ст. 1587.
  14. Регламент засвідчення Торгово-промисловою палатою України та регіональними торгово-промисловими палатами форс-мажорних обставин (обставин непереборної сили), затверджений рішенням Президії ТПП України від 18 грудня 2014 р. № 44 (5) // [http:// rada.gov.ua](http://rada.gov.ua).
  15. Роз'яснення Вищого арбітражного суду України «Про деякі питання практики вирішення спорів, пов'язаних з відшкодуванням шкоди» від 1 квітня 1994 р. № 02-5/215 // <http:// rada.gov.ua>.
  16. Роз'яснення Вищого арбітражного суду України «Про деякі питання практики застосування майнової відповідальності за невиконання чи неналежне виконання грошових зобов'язань» від 29 квітня 1994 р. № 02-5/293 // <http:// rada.gov.ua>.
  17. Роз'яснення Вищого арбітражного суду України «Про деякі питання практики вирішення спорів, пов'язаних з відшкодуванням моральної шкоди» від 29 лютого 1996 р. № 02-5/95 // <http:// rada.gov.ua>.
  18. Лист Верховного Суду України «Рекомендації щодо порядку застосування індексів інфляції при розгляді судових справ» від 03.04. 1997 № 62-97р// <http:// rada.gov.ua>.
  19. Інформаційний лист Вищого господарського суду України «Про доповнення до Інформаційного листа Вищого господарського суду України від 15.03.2011 № 01-6/249 «Про постанови Верховного Суду України, прийняті за результатами перегляду судових рішень господарських судів» від 27 лютого 2012 р. № 01-06/224/2012 // <http:// rada.gov.ua>.
  20. Інформаційний лист Вищого господарського суду України «Про доповнення Інформаційного листа Вищого господарського суду України від 15.03.2011 № 01-6/249 «Про постанови Верховного Суду України, прийняті за результатами перегляду судових рішень господарських судів» від 13 липня 2012 р. № 01-06/908/2012 (пункт 2) // <http:// rada.gov.ua>.

21. Інформаційний лист Вищого господарського суду України «Про практику застосування Вищим господарським судом України у розгляді справ окремих норм матеріального права» від 17 липня 2012 р. № 01-06/928/2012 (пункти 2-4) // Вісник господарського судочинства. – 2012. - № 4.
22. Постанова Пленуму Вищого господарського суду України «Про деякі питання практики застосування позовної давності у вирішенні господарських спорів» від 29 травня 2013 р. № 10 // [http:// zakon. rada. gov. ua](http://zakon.rada.gov.ua).
23. Постанова Пленуму Вищого господарського суду України «Про деякі питання практики застосування законодавства про відповідальність за порушення грошових зобов'язань» від 17.12.2013 № 14 // https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0014600-13?find=1&text=%D0%BF%D0%BE%D0%B7%D0%BE%D0%B2%D0%BD#w1_1
24. Вінник О.М. Господарське право: курс лекцій (загальна частина). -Київ: Видавництво Ліра-К, 2018. - 240 с.
25. Гапало С.Ю. Санкції в господарському праві України: автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.04 / С. Ю. Гапало ; ДВНЗ «Київ. нац. екон. ун-т ім. В. Гетьмана». — К., 2011. — 20 с.
26. Господарське право. Особлива частина: підручник / М. С. Долинська, Г. В. Смолин, О. А. Туркот, Л. В. Хомко, Б. М. Гамалюк; за ред. Г. В. Смолина – Львів: ЛьвДУВС, 2019 – 536 с.
27. Господарське право: загальна частина: навч. посіб. / кол. авт. [Резворович К. Р., Юнін О. С., Юніна М. П. та ін.]. – Дніпро: Видавець Біла К. О., 2019. – 262 с.
28. Господарське право: навч. посібник / укл. А.А. Бутирський. – Чернівці: Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2020. – 144 с.
29. Господарський кодекс України: Научно-практичний коментарий / Под общ. ред. А.Г. Бобковой. – Харьков: Издатель ФЛ-П Вапнярчук Н.Н., 2008. – 1296 с.
30. Демський Е.Ф. Відповідальність за порушення в сфері господарювання на теренах України / Е.Ф. Демський, Н.В. Дураєва, О.С. Демський // Юридична Україна. - 2019. - № 4 (196). - С. 19 - 26.
31. Заярний О.А. Відповідальність в організаційно-господарських відносинах: автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.04 / О.А. Заярний; Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. — К., 2011.
32. Заярний О.А. Деякі особливості відшкодування збитків, завданих порушенням організаційно-господарських зобов'язань, що виникають з договорів / О.А. Заярний // Вісник господарського судочинства. – 2012. - № 6. - С. 186-195.
33. Кикоть О.О. Господарсько-правова відповідальність як вид юридичної відповідальності: автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.04 / Кикоть Олена Олександрівна; Нац. акад. прав. наук України, НДІ приват. права і підприємництва ім. Ф. Г. Бурчака. - К., 2013. - 20 с.

34. Мельничук М. Відшкодування моральної шкоди в сфері підприємницької діяльності / М. Мельничук // Підприємництво, господарство і право. – 2017. - № 2. - С. 85-88.
35. Науково-практичний коментар Господарського кодексу України: 3-тє вид., перероб. і допов. / За заг. ред. В.С. Щербини, Н.Б. Пацурії. – К.: Юрінком Інтер, 2019. - 816 с.
36. Татькова З. Ф. Підстави, види та форми господарсько-правової відповідальності: автореф. дис... к.ю.н. (12.00.07). / З.Ф. Татькова. - Донецьк, 2010. - 20 с.
37. Шпомер А. Особливості господарської відповідальності у сфері економіки / А. Шпомер // Підприємництво, господарство і право. – 2002. - № 6. – С. 6 — 7.
38. Щербина В. Господарсько-правова відповідальність у доктрині господарського права України та її законодавче закріплення / В. Щербина // Право України. - 2019. - № 8. - С. 81 — 93.
39. Щербина В. С. Господарське право: підручник / В. С. Щербина. — 6-те вид., перероб. і допов. — К.: Юрінком Інтер, 2013. — 640 с.

Семінарське заняття 9. Правове регулювання банкрутства

Питання для обговорення на семінарському занятті

1. Поняття й ознаки банкрутства.
2. Учасники провадження у справі про банкрутство.
3. Стадії провадження у справі про банкрутство.
4. Судові процедури, що застосовуються до боржника в процесі провадження справи про банкрутство.
  - 4.1. Розпорядження майном боржника.
  - 4.2. Санація боржника.
  - 4.3. Ліквідаційна процедура банкрутства.

Теми для написання рефератів

1. Особливості банкрутства державних та комунальних підприємств.
2. Транскордонна неплатоспроможність: поняття, правове регулювання.
3. Проблеми мирової угоди у процедурі банкрутства.
4. Проблеми санації у процедурі банкрутства.
5. Банкрутство як соціально-економічне явище.
6. Історія становлення інституту банкрутства в Україні.
7. Інститут банкрутства у законодавствах зарубіжних країн.
8. Правовий статус Фонду гарантування вкладів фізичних осіб.
9. Особливості процедури банкрутства окремих видів суб'єктів господарювання.
10. Зміни законодавства про банкрутство у зв'язку з прийняттям Кодексу України з процедур банкрутства.
11. Субсидіарна відповідальність у справах про банкрутство.

Ситуаційні задачі

Задача 1

Виробничий кооператив «Рембуд», перебуваючи протягом року у стані неплатоспроможності через неможливість стягнення дебіторської заборгованості зі своїх контрагентів, вирішив ініціювати справу про визнання його банкрутом.

Який сенс для боржника ініціювати справу про власне банкрутство? У яких випадках боржник зобов'язаний ініціювати справу про банкрутство? Які документи має подати боржник-заявник для відкриття провадження у справі про банкрутство? За наявності яких матеріально-правових умов господарський суд повинен відкрити провадження у справі про банкрутство?

Задача 2

ТОВ «Зірка» як кредитор Приватного підприємства «Альбатрос» звернулося до Господарського суду Черкаської області із заявою про визнання Приватного підприємства банкрутом як такого, що протягом 6 місяців не сплачує ТОВ «Зірка» борг у сумі 389 тис. грн. Проте у відкритті справи про банкрутство було відмовлено з тієї підстави, що основні виробничі потужності ТОВ «Зірка» розташовані в Київській області, хоча місцем його державної реєстрації є село Чаусове в Черкаській області.

Чи правомірні дії господарського суду? За наявності яких підстав може бути відмовлено у відкритті провадження у справі про банкрутство? Які документи має подати кредитор для відкриття провадження у справі про банкрутство його боржника?

Задача 3

За заявою трьох кредиторів Державного комерційного підприємства «Машбуд» було відкрито провадження у справі про банкрутство. Після офіційного оприлюднення оголошення про відкриття провадження у справі про банкрутство надійшли заяви ще від 15 кредиторів.

Чи є різниця у правовому статусі кредиторів, які ініціювали справу про банкрутство, та кредиторами, які з'явилися згодом, після відкриття провадження у справі про банкрутство? Які питання мають погоджуватися з кредиторами (створеним ним органом)? Крім кредиторів та боржника, які особи беруть участь у справі про банкрутство?

Задача 4

Комунальне підприємство вирішило ініціювати відкриття провадження у справі про банкрутство, посилаючись на неможливість виконувати свої обов'язки перед працівниками щодо вчасної виплати заробітної плати з огляду на нерегулярність надходжень з місцевого бюджету коштів на покриття видатків підприємства. Виконком місцевої ради заперечував проти порушення справи про банкрутство, оскільки місцевою радою на пленарному засіданні було прийнято рішення про неможливість визнання цього підприємства банкрутом, оскільки воно є некомерційним.

Чи потрібна згода місцевої ради або її виконкому на подання комунальним підприємством заяви про визнання його банкрутом? Чи може бути комунальне підприємство за наявних обставин визнане банкрутом? Які підстави припинення провадження у справі про банкрутство?

Задача 5

Ухвалою господарського суду розпорядником майна ПрАТ «Пивзавод» було призначено Ваніна В.С., який припинив повноваження керівника ПрАТ.

Чи має право розпорядник майна вчинювати такі дії? Якими правами наділений розпорядник майна? У яких випадках можливо припинити повноваження керівника боржника?

Задача 6

Після офіційного оприлюднення повідомлення про відкриття провадження у справі про банкрутство Приватного підприємства «Бриз», що спеціалізувалось на виробництві копченостей із риби та м'яса, до господарського суду були подані заяви не лише від кредиторів боржника, але й від двох інвесторів, які бажали спільно взяти участь у санації боржника за умови його перетворення на товариство з обмеженою відповідальністю й отримання значної (від 30 до 50%) частки в його статутному капіталі – як компенсацію за ліквідацію заборгованості боржника протягом одного року після запровадження процедури санації.

Які умови введення процедури санації? У чому полягає роль кредиторів при введенні цієї процедури? На який термін запроваджується санація? Які наслідки неефективності процедури санації?

Задача 7

Постановою Господарського суду Харківської області від 22.12.2019 фізичну особу-підприємця Кравченка Андрія Івановича було визнано банкрутом і введено процедуру погашення боргів боржника. Призначений судом керуючий реалізацією майна Саєнко Р.О. організував продаж через електронний торговельний майданчик належних ФОП Кравченку А.І. квартири, автомобіля та гаража. За рахунок отриманих коштів були погашені борги кредиторів банкрута.

Чи правомірними є дії керуючого реалізацією майна Саєнко Р.О.? Чи правильно визначено ліквідаційну масу банкрута в описаній ситуації? Які особливості банкрутства фізичних осіб-підприємців за чинним законодавством?

Задача 8

У зв'язку з неефективністю процедури розпорядження майном боржника та через відсутність підстав для запровадження процедури санації Приватного підприємства «Роса» була винесена постанова про визнання цього підприємства-боржника банкрутом та запровадження ліквідаційної процедури.

Ліквідатором була призначена особа, яка виконувала функції розпорядника майном боржника.

Які функції ліквідатора? В яких випадках і в якому порядку ліквідатор здійснює продаж майна банкрута? За рахунок яких активів формується ліквідаційна маса?

Які дії свідчать про завершення ліквідаційної процедури? Чи є обов'язковою складовою ліквідаційної процедури ліквідація банкрута? Обґрунтуйте свою відповідь.

Задача 9

Задовольняючи вимоги кредиторів відповідно до реєстру вимог кредиторів, боржник розраховувався з останніми вибірково, на власний розсуд.

Чи має право боржник при проведенні процедури розпорядження майном задовольняти вимоги кредиторів? Чи встановлена календарна черговість на задоволення вимог кредиторів? Чи є умови задоволення боржником вимог кредиторів? Обґрунтуйте свою відповідь, посилаючись на відповідні положення чинного законодавства України.

Тести

Тест 1

Який із перерахованих суб'єктів може бути визнаний банкрутом?

- а) казенне підприємство;
- б) фізична особа (громадянин України, іноземець, особа без громадянства);
- в) суб'єкт підприємницької діяльності – юридична особа;
- г) відокремлений структурний підрозділ господарської організації;
- д) фізична особа - підприємець.

Тест 2

Які з нижче названих осіб не можуть бути визнані банкрутом?

- а) державні комерційні підприємства;
- б) філія акціонерного товариства;
- в) казенне підприємство;
- г) фізична особа – підприємець;
- д) господарське товариство;
- е) фермерське господарство;
- є) комунальне підприємство, за яким майно закріплене на праві оперативного управління.

Тест 3

Одна і та ж особа на всіх стадіях провадження у справі про банкрутство:

- а) може здійснювати повноваження арбітражного керуючого (розпорядника майна, керуючого санацією, ліквідатора);

б) не може здійснювати повноваження арбітражного керуючого (розпорядника майна, керуючого санацією, ліквідатора).

Тест 4

Які з названих судових процедур спрямовані безпосередньо на відновлення платоспроможності боржника?

- а) розпорядження майном боржника;
- б) санація;
- в) ліквідаційна процедура.

Тест 5

Які особи можуть бути арбітражними керуючими у справі про банкрутство:

- а) будь-які фізичні та юридичні особи, які мають відповідний обсяг правоздатності і дієздатності;
- б) лише юридичні особи, які спеціалізуються на управлінні майном інших юридичних осіб;
- в) фізичні особи, які мають статус підприємця;
- г) фізичні особи, зареєстровані як підприємці, за наявності відповідної освіти, та отриманої у встановленому порядку ліцензії арбітражного керуючого;
- д) посадові особи підприємства-боржника за їх власною заявою;
- е) посадові особи міністерства, уповноваженого здійснювати управління майном боржника?

Рекомендована література та нормативно-правові акти:

1. Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні» від 21 травня 1997 р. // Відомості Верховної Ради України. — 1997. — № 24. — Ст. 170.
2. Закон України «Про введення мораторію на примусову реалізацію майна» від 29 листопада 2001 р. // Офіційний вісник України. — 2001. — № 52. — Ст. 2332.
3. Господарський кодекс України від 16 січня 2003 р. // Голос України. — 2003. — № 49 - 50.
4. Закон України «Про забезпечення вимог кредиторів та реєстрацію обтяжень» від 18 листопада 2003 р. // Офіційний вісник України. — 2003. — № 52 (частина 1). — Ст. 2734.
5. Закон України «Про систему гарантування вкладів фізичних осіб» від 23 лютого 2012 р. // Урядовий кур'єр. — 2012. — № 61. — 4 квітня.
6. Закон України «Про виконавче провадження» від 2 червня 2016 р. // Відомості Верховної Ради України. — 2016. — № 30. — Ст. 542.
7. Закон України «Про фінансову реструктуризацію» від 14 червня 2016 р. // Відомості Верховної Ради. — 2016. — № 32. — Ст. 555.
8. Закон України «Про відновлення платоспроможності державних вугледобувних підприємств» від 13 квітня 2017 р. // Відомості Верховної Ради. — 2017. — № 22. — Ст. 258.

9. Кодекс України з процедур банкрутства від 18 жовтня 2018 р. // Відомості Верховної Ради. - 2019. - № 19. - Ст. 74.
10. Постанова Кабінету Міністрів України «Питання функціонування електронної торгової системи з продажу майна боржників у справах про банкрутство (неплатоспроможність)» від 2 жовтня 2019 р. № 865 // Офіційний вісник України. – 2019. - № 81. - Ст. 2774.
11. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження критеріїв оцінки допустимості державної допомоги на відновлення платоспроможності та реструктуризацію суб'єктів господарювання» від 31 січня 2018 р. № 36 // Офіційний вісник України. – 2018. - № 14. - Ст. 473.
12. Рішення Конституційного Суду України від 20 червня 2007 р. № 5-рп/2007 (справа щодо кредиторів підприємств комунальної форми власності) // Офіційний вісник України. – 2007. - № 48. – Ст. 1991.
13. Дайджест судової практики Касаційного господарського суду у складі Верховного Суду у справах про банкрутство (2019 рік) // https://supreme.court.gov.ua/userfiles/media/Dajdzhest_KGS_VS_2019.pdf
14. Застосування позовної давності у справах про банкрутство та інші правові висновки Верховного Суду у справах про банкрутство за квітень 2019 року // https://supreme.court.gov.ua/userfiles/media/Dajest_bankrutstvo_04_2018.pdf
15. Правові висновки судової палати для розгляду справ про банкрутство КГС ВС (2019 рік) // https://supreme.court.gov.ua/userfiles/media/Pravovi_bankrutstvo_2019.pdf
16. Огляд правових висновків ВС у складі судової палати для розгляду справ про банкрутство КГС щодо застосування норм права у процедурах банкрутства за 2020 рік // https://supreme.court.gov.ua/userfiles/media/new_folder_for_uploads/supreme/Ogliad_KGS_bankrutstvo_2020.pdf
17. Огляд постанов Касаційного господарського суду у складі Верховного Суду, прийнятих у справах про банкрутство державних підприємств та підприємств, у статутному капіталі яких частка державної власності перевищує 50 відсотків за листопад 2020 року – червень 2021 року // https://supreme.court.gov.ua/userfiles/media/new_folder_for_uploads/supreme/Oglyad_bankrutstvo_%2001_11_30_06_2021-.pdf
18. Огляд практики застосування Верховним Судом норм про субсидіарну відповідальність у справах про банкрутство (актуальна судова практика) за травень 2020 року – червень 2021 року // https://supreme.court.gov.ua/userfiles/media/new_folder_for_uploads/supreme/Oglyad_05_2020_06_2021.pdf
19. Дайджест актуальних висновків Верховного Суду про застосування положень Кодексу України з процедур банкрутства за січень – березень 2021 року // https://supreme.court.gov.ua/userfiles/media/new_folder_for_uploads/supreme/Dajigest_bankr_01_03_2021.pdf

20. Огляд правових позицій Верховного Суду щодо застосування положень Кодексу України з процедур банкрутства за другий квартал 2021 року // https://supreme.court.gov.ua/userfiles/media/new_folder_for_uploads/supreme/Oglyad_2021_07_29.pdf
21. Бірюков О. Захист прав кредиторів у справах про банкрутство: український та світовий досвід / О. Бірюков // Українське комерційне право. – 2007. - № 8. – С. 39 – 47.
22. Бірюков О. Регулювання відносин із транскордонної неспроможності: сучасний стан і перспективи / О. Бірюков // Право України. – 2006. - № 9. – С. 134 – 136.
23. Бірюков О. ЮНСІТРАЛ і транскордонні банкрутства / О. Бірюков // Підприємництво, господарство і право. – 2007. - № 2. – С. 50 – 53.
24. Бірюков О.М. Транскордонні банкрутства: проблеми і шляхи розв'язання / О.М. Бірюков // Вісник господарського судочинства. – 2008. - №1. – С. 138 – 143.
25. Булижин І. В. Передумови відкриття провадження у справах про банкрутство: теорія і практика / І. В. Булижин // Право і суспільство. - 2017. - № 5, ч. 2. - С. 47-52.
26. Бутирська І. Правовий статус учасників провадження у справі про банкрутство / І. Бутирська // Підприємництво, господарство і право. - 2016. - № 12. - С. 89-94.
27. Вінник О.М. Господарське право: курс лекцій (загальна частина). - К.: Видавництво Ліра-К, 2018. - 240 с.
28. Господарське право. Особлива частина: підручник / М. С. Долинська, Г. В. Смолин, О. А. Туркот, Л. В. Хомко, Б. М. Гамалюк; за ред. Г. В. Смолина – Львів: ЛьвДУВС, 2019 – 536 с.
29. Джузь В. Проблема урегулювання транскордонних аспектів неспроможності у національному законодавстві України / В. Джузь // Право України. – 2005. - № 7. - С. 74 – 79.
30. Застосування норм Кодексу України з процедур банкрутства. Збірка наукових статей / За загальною редакцією д.ю.н., судді Верховного Суду С. В. Жукова. – К.: Алерта, 2019 – 216 с.
31. Латинін О. Загальна характеристика способів захисту прав кредиторів у відносинах неспроможності (банкрутства) / О. Латинін // Підприємництво, господарство і право. – 2012. - № 5.
32. Науково-практичний коментар Господарського кодексу України: 3-тє вид., перероб. і допов. / За заг. ред. В.С. Щербини, Н.Б. Пацурії. – К.: Юрінком Інтер, 2019. - 816 с.
33. Ніколаєв І. Захист прав кредиторів при банкрутстві: історія українських мораторіїв на примусове стягнення боргів / І. Ніколаєв // Підприємництво, господарство і право. – 2012. - № 3.
34. Поляков Б. Особливості реалізації майна у процедурі банкрутства / Б. Поляков // Право України. - 2017. - № 12. - С. 160-172.
35. Радзивілюк В. Щодо особливостей провадження у справі про банкрутство окремих категорій боржників / В. Радзивілюк // Право України. - 2018. -

№ 7. - С. 130 - 142.

- 36.Таликін Є. Функції та процесуальна форма розгляду справ про банкрутство господарським судом / Є. Таликін // Юридична Україна. - 2013. - № 5.
- 37.Устименко В., Джабраїлов Р. Правове регулювання банкрутства комунальних підприємств / В. Устименко В., Р. Джабраїлов // Право України. – 2007. - № 5. – С. 50 – 53.
- 38.Чорна Ю.В. Поняття та основні ознаки системи банкрутства / Ю.В. Чорна // Вісник Національної академії правових наук України. - 2016. - №1 (84). - С. 145-155.
- 39.Чубан Т. Правове регулювання відносин неспроможності (банкрутства): співвідношення зарахування зустрічних однорідних вимог і мараторію на задоволення вимог кредиторів / Т. Чубан // Право України. - 2017. - № 5. - С. 161-169.
- 40.Шевчук О. Історичний розвиток та соціально-економічні особливості процесу банкрутства / О. Шевчук // Право України. – 2008. - № 3. – С. 56–59.
- 41.Щербина В. С. Господарське право: підручник / В. С. Щербина. — 6-те вид., перероб. і допов. — К.: Юрінком Інтер, 2013. — 640 с.

Семінарське заняття 10. Галузі та види господарської діяльності. Господарсько-торговельна діяльність

Питання для обговорення на семінарському занятті

1. Підстави спеціального регулювання певних видів господарських відносин.
2. Договір поставки: поняття, ознаки, засади правового регулювання.
3. Договір контрактації сільськогосподарської продукції.
4. Договір міни (бартеру).
5. Договір постачання енергетичними та іншими ресурсами через приєднану мережу.

Теми для написання рефератів

1. Правові засади торговельної діяльності на ринках в Україні.
2. Особливості торгівлі алкогольними напоями і тютюновими виробами.
3. Особливості торгівлі окремими видами непродовольчих товарів.
4. Реформа правового регулювання господарських відносин на ринку електроенергії.
5. Реформа правового регулювання господарських відносин на ринку газу.
6. Перспективи правового регулювання здійснення операцій з криптовалютою та майнінгу криптовалюти.
7. Правове забезпечення аутсорсингу в Україні.
8. Правове регулювання діяльності ІТ-компаній в Україні.

9. Правове регулювання відносин у сфері державного оборонного замовлення.
10. Окремі проблеми і перспективи вдосконалення правового регулювання публічних закупівель.
11. Правове регулювання діяльності Інтернет-магазину.

Ситуаційні задачі

Задача 1

Між Приватним підприємством "Зоря" і цегельним заводом 25 жовтня 2019 р. було укладено договір купівлі-продажу 20 тис. цеглин. Згідно з умовами договору підприємство 26 жовтня 2019 р. провело передоплату, а 30 жовтня 2019 р. представник підприємства з'явився за цеглою на власному транспорті. Проте ні 30 жовтня, ні в наступні 3 дні представник підприємства не зміг одержати цеглу. Представник заводу пояснив, що цегла не може бути відвантажена через аварію в системі електропостачання.

Приватне підприємство купило потрібну йому цеглу у іншого виробника і 5 листопада 2019 р. повідомило цегельний завод про відмову від договору. Одночасно воно зажадало повернення суми передоплати, відшкодування збитків за експлуатацію і простій автотранспорту, сплати неустойки.

Чи вправі покупець відмовитися від договору купівлі-продажу в односторонньому порядку? Чи правомірні вимоги покупця щодо повернення сплачених сум? Дайте правовий аналіз ситуації та вирішіть її.

Задача 2

Між сталеплавильним комбінатом і ПАТ «Вторчормет» було укладено договір на поставку брухту кольорових металів на 2 роки. Поставка мала здійснюватися партіями по 250 тон щомісячно.

Протягом першого року дії договору поставка здійснювалася в обумовлених розмірах. Наступного року ПАТ протягом січня-березня не змогло поставити брухту, а в травні поставило 720 тон брухту.

Сталеплавильний комбінат пред'явив претензію про сплату неустойки за недопоставку в обумовлений договором строк.

Чи підлягає поповненню недопоставка в наступному періоді в межах строку дії договору? Проаналізуйте ситуацію.

Задача 3

01.02.2017 між сільськогосподарським виробничим кооперативом "Зоря" (товаровиробник) та Приватним підприємством "Ічнянський сирзавод" (контрактант) було укладено договір № 1/10 контрактації сільськогосподарської продукції.

За умовами договору (розділ 1) товаровиробник зобов'язується в порядку і на умовах, визначених цим договором, передавати у власність заготівельника сільськогосподарську продукцію - молоко коров'яче незбиране, що відповідає ДСТУ 3662-97 "Молоко коров'яче незбиране", а контрактант зобов'язується приймати та оплачувати сировину в порядку, передбаченому цим договором.

В розділі 2 договору визначено ціну та порядок проведення розрахунків, згідно з яким ціна за сировину є договірною і формується в залежності від сезонності ринку цін на молоко, кількості та якості молока, за спільної згоди сторін і засвідчується підписанням протоколу погодження цін, який є невід'ємною частиною цього договору. Оплату за сировину заготівельник проводить один раз на тиждень.

В п. 5.1, 5.3 договору передбачено, що за невиконання сторонами зобов'язань по договору товаровиробник та контрактант несуть відповідальність в порядку, передбаченому законодавством. За несвоєчасне проведення розрахунків за прийняту сировину товаровиробник вправі вимагати від контрактанта сплатити пеню в розмірі облікової ставки НБУ за кожний день затримки по сплаті заборгованості.

На виконання умов договору згідно з прийнятною квитанцією №КС300005219 з 01.04.2017 по 30.04.2017 товаровиробник здійснив поставку молока контрактанту на загальну суму 840 774,18 грн. Жодних зауважень (претензій) від відповідача щодо якості, кількості продукції чи строків її поставки до позивача не надходило.

Унаслідок часткової неоплати указаної вище суми за договором заборгованість товаровиробника перед контрактантом на початок травня становила 633 890,45 грн. Через тривалу несплату цієї суми ПП "Ічнянський сирзавод" звернулося до суду з позовом до СВК "Зоря" про стягнення з останнього 633 890,45 грн основного боргу, 37 416,23 грн пені, нарахованої за період з 01.05.2017 по 11.06.2018, а також 3% річних. При здійсненні розрахунку пені позивач ураховував розмір подвійної облікової ставки НБУ.

Відповідач проти позову заперечив, стверджуючи, що строк оплати за договором не настав з огляду на положення розд. 2 договору.

Вирішуючи спір, суд дійшов висновку, що оскільки сторонами у пункті 2.2 договору встановлено, що оплата за сировину проводиться один раз на тиждень, то строк виконання договору фактично не визначено, і до спірних правовідносин сторін підлягають застосуванню норми ст. 530 ЦК України.

Коли саме настав строк виконання зобов'язань з оплати за спірним договором контракції? Якими нормами ГК або ЦК необхідно керуватися при визначенні строку виконання відповідних грошових зобов'язань контрактанта? Чи правильними є висновки суду щодо застосування до спірних правовідносин статті 530 ЦК України?

Чи підлягає стягненню пеня та 3% річних з відповідача? Якщо так, то за який період і з розрахунку якого саме розміру облікової ставки НБУ (або в інший спосіб)?

Тести

Тест 1

Договором поставки є договір, яким:

а) продавець (постачальник) зобов'язується передати у встановлений строк (строки) товар у власність покупця для використання його у підприємницькій діяльності або в інших цілях, не пов'язаних з особистим,

сімейним, домашнім або іншим подібним використанням, а покупець зобов'язується прийняти товар і сплатити за нього певну грошову суму;

б) продавець (постачальник), який здійснює підприємницьку діяльність, зобов'язується передати у встановлений строк (строки) товар у власність покупця, а покупець зобов'язується прийняти товар і сплатити за нього певну грошову суму;

в) продавець (постачальник), який здійснює підприємницьку діяльність, зобов'язується передати у встановлений строк (строки) товар у власність покупця для використання його в підприємницькій діяльності або в інших цілях, не пов'язаних з особистим, сімейним, домашнім або іншим подібним використанням, а покупець зобов'язується прийняти товар і сплатити за нього певну грошову суму;

г) одна сторона зобов'язується передати у встановлений строк (строки) товар другій стороні для використання його в підприємницькій діяльності або в інших цілях, не пов'язаних з особистим, сімейним, домашнім або іншим подібним використанням, а покупець зобов'язується прийняти товар і сплатити за нього певну грошову суму.

Тест 2

Истотними умовами договору поставки є такі:

а) предмет договору;

б) предмет, асортимент, комплектність товару;

в) предмет, асортимент, комплектність та кількість товару;

г) предмет, ціна та строк поставки.

Тест 3

У договорах контракції повинні передбачатися такі умови:

а) гранично допустимий вміст у продукції шкідливих речовин;

б) види продукції (асортимент);

в) кількість продукції, яку контрактант приймає безпосередньо у виробника;

г) ціна за перевезення продукції;

д) обов'язки контрактанта щодо транспортування продукції на приймальні пункти і підприємства;

е) майнова відповідальність контрактанта в разі невиконання ними умов договору;

є) інші умови, передбачені Типовим договором контракції сільськогосподарської продукції, затвердженим в порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України.

Тест 4

Виробник повинен повідомити контрактанта про кількість і строки здачі сільськогосподарської продукції, що пропонується для продажу, не пізніше як за таку кількість днів до початку заготівлі продукції:

а) 15;

- б) 20;
- в) 30;
- г) 45;
- д) 60.

Рекомендована література та нормативно-правові акти:

1. Закон України «Про державне регулювання виробництва і обігу спирту етилового, коньячного і плодового, алкогольних напоїв та тютюнових виробів» від 19 грудня 1995 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1995. - № 46. - Ст. 345.
2. Закон України «Про регулювання товарообмінних (бартерних) операцій у галузі зовнішньоекономічної діяльності» від 23 грудня 1998 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1999. - № 2. – Ст. 47.
3. Закон України “Про державне регулювання виробництва і реалізації цукру” від 17 червня 1999 р. // Відомості Верховної Ради України. - 1999. - №32. - Ст. 268.
4. Господарський кодекс України від 16 січня 2003 р. // Офіційний вісник України. - 2003. - № 11. - Ст. 462.
5. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 р. // Відомості Верховної Ради України. - 2003. - №№ 40-44. - Ст. 356.
6. Закон України «Про ринок природного газу» від 9 квітня 2015 р. // Відомості Верховної Ради. - 2015. - № 27.
7. Закон України «Про електронну комерцію» від 3 вересня 2015 р. // Відомості Верховної Ради України. - 2015. - № 45. - Ст. 410.
8. Закон України «Про публічні закупівлі» від 25 грудня 2015 р. // Голос України. - 2016. - № 30.
9. Закон України «Про ринок електричної енергії» від 13 квітня 2017 р. // Урядовий кур’єр. – 2017. - № 147. – 9 серпня.
10. Закон України «Про електронні комунікації» від 16 грудня 2020 р. // Урядовий кур’єр. – 2021. – 10 лютого.
11. Постанова Держарбітражу СРСР «Про затвердження Інструкції про порядок приймання продукції виробничо-технічного призначення та товарів народного споживання за кількістю» від 15 червня 1965 р. № П-6 // Все про бухгалтерський облік. - 2001. - № 86.
12. Постанова Держарбітражу СРСР « Про затвердження Інструкції про порядок приймання продукції виробничо-технічного призначення і товарів народного споживання за якістю» від 25 квітня 1966 р. № П-7 // Податки та бухгалтерський облік. - 2006. - № 75.
13. Постанова Ради Міністрів СРСР «Про затвердження Положення про поставки продукції виробничо-технічного призначення та Положення про поставки товарів народного споживання» від 25 липня 1988 р. № 888 // <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0888400-88#Text>
14. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку провадження торговельної діяльності та правил торговельного

- обслуговування населення» від 15 червня 2006 р. № 833 // Офіційний вісник України. - 2006. - № 25. - Ст. 1818.
15. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Правил користування тепловою енергією» від 3 жовтня 2007 р. № 1198 // Офіційний вісник України. - 2007. - № 77. - Ст. 2852.
  16. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку набуття юридичною особою статусу оптового ринку сільськогосподарської продукції» від 11 лютого 2010 р. № 141 // Урядовий кур'єр. - 2010. - № 44.
  17. Постанова Національної комісії з питань регулювання електроенергетики України «Про затвердження Правил користування електричною енергією» від 31 липня 1996 р. № 28 (в редакції постанови НКРЕ від 17 жовтня 2005 р. № 910) // <http://zakon.rada.gov.ua>
  18. Класифікація видів економічної діяльності, затверджена наказом Держспоживстандарту України від 11.10.2010 № 457 // Баланс-Бюджет. - 2010. - № 44. - Стор. 10.
  19. Батигіна О. Особливості правового регулювання оптових ринків сільськогосподарської продукції в Україні / О. Батигіна // Вісник Академії правових наук. – 2012. - № 3.
  20. Бачинський Т. Аналіз юридичних ризиків господарської діяльності ІТ-компаній у Львові / Т. Бачинський // Право України. - 2018. - № 1. - С. 146-153.
  21. Віхров О.П. Правове регулювання господарських відносин в окремих сферах і галузях економіки: навч. посіб. / О.П. Віхров. - К.: Юрінком Інтер, 2017. - 448 с.
  22. Господарське право. Особлива частина: підручник / М. С. Долинська, Г. В. Смолин, О. А. Туркот, Л. В. Хомко, Б. М. Гамалюк; за ред. Г. В. Смолина – Львів: ЛьвДУВС, 2019. – 536 с.
  23. Деревянко Б. В. Про порівняння господарської діяльності з видобутком криптовалюти («майнінгом») та здійсненням операцій із нею / Б.В. Деревянко // Право України. - 2018. - № 5. - С. 170 — 171.
  24. Деревянко Б.В. Ризики здійснення операцій з криптовалютою (біткойнами) громадян і суб'єктів господарювання України / Б.В. Деревянко // Форум права. - 2017. - № 3. - С. 35 — 38.
  25. Замрига А. В. Загальні аспекти та перспективи правового регулювання контрактації сільськогосподарської продукції / А.В. Замрига // Право і суспільство. - 2017. - № 3, Ч. 2. - С. 87 — 92.
  26. Козинець І.Г., Лось А.Ю. Правове регулювання захисту прав споживачів в Інтернет-торгівлі // Актуальні проблеми юридичної науки і практики. - 2019. - № 1.
  27. Марич Х. Договір контрактації сільськогосподарської продукції // Підприємництво, господарство і право. – 2016. - № 3. - С. 87 — 92.
  28. Мілаш В.С. Підприємницькі комерційні договори в господарській діяльності / В.С. Мілаш. - Полтава: АСМІ, 2005. - 450 с.

29. Науково-практичний коментар Господарського кодексу України: 3-тє вид., перероб. і допов. / За заг. ред. В.С. Щербини, Н.Б. Пацурії. – К.: Юрінком Інтер, 2019. - 816 с.
30. Олюха В. Господарсько-правове забезпечення аутсорсингу / В. Олюха // Право України. - 2018. - № 5. - С. 151-163.
31. Олюха В.Г. Господарсько-правове забезпечення інформаційної безпеки в аутсорсингових відносинах // Економіка та право. Серія «Право». - 2018. - № 2 (50). - С. 50 — 55.
32. Щербина В. С. Господарське право: підручник / В. С. Щербина. — 6-те вид., перероб. і допов. — К.: Юрінком Інтер, 2013. — 640 с.

Семінарське заняття 11. Правове регулювання оренди майна

Питання для обговорення на семінарському занятті

1. Договір оренди: поняття та форма.
2. Об'єкти та суб'єкти договору оренди.
3. Підстави припинення та розірвання договору оренди.
4. Істотні умови договору оренди.
5. Особливості договорів оренди державного та комунального майна.

Теми для написання рефератів

1. Правове регулювання оцінки вартості об'єктів оренди.
2. Особливості оренди майна Національної академії наук України, галузевих академій наук та Збройних Сил України.
3. Порядок проведення конкурсу (аукціону) на право оренди державного та комунального майна.
4. Особливості оренди об'єктів у сферах теплопостачання, водопостачання та водовідведення.
5. Особливості оренди об'єктів паливно-енергетичного комплексу.

Ситуаційні задачі

Задача 1

ТОВ «Автоматика» відповідно до укладеного договору отримало в оренду цілісний майновий комплекс Казенного підприємства «Надра». За позовом прокурора договір оренди між зазначеними підприємствами рішенням господарського суду було визнано недійсним.

Чи правомірне рішення господарського суду? Чи відповідає зазначений договір оренди вимогам закону?

Задача 2

Фізична особа-підприємець на підставі договору оренди, укладеного з КСП «Урожай» на 6 місяців, використовував орендовану вантажівку для перевезення товарів для продажу їх на ринку. Керуючись доцільністю більш ефективного використання вантажівки і скрутним фінансовим становищем, орендар у період, коли вантажівка не використовувалася, здавав її в суборенду

іншим фізичним особам-підприємцям. При цьому орендар не питав згоди це власника майна, який при укладенні договору відмовився від включення положень про суборенду в текст договору.

Чи правомірні дії орендаря? За яких умов можлива суборенда? Яких заходів щодо орендаря має право вжити орендодавець?

Задача 3

Фізична особа – підприємець Леоненко П.Г. звернулася з позовом до фізичної особи – підприємця Попудренко Н.Ф. (третя особа, яка не заявляє самостійних вимог на предмет спору, на стороні відповідача — ФОП Стріха М.М.) про переведення прав та обов'язків покупця за договором купівлі-продажу та визнання права власності на майно. Позивач обґрунтовував вимоги наявністю у нього права як в орендаря на переважну купівлю орендованого приміщення.

Як було встановлено судом, у липні 2015 року ФОП Попудренко Н.Ф. (орендодавець) та ФОП Леоненко П.Г. (орендар) уклали договір оренди нежитлового приміщення, за умовами якого орендодавець передав, а орендар прийняв у строкове платне користування нежитлове приміщення (№ 1 — 3) частини торгового павільйону № 155 на ринку за адресою: м. Суми, вул. Селянська, 26. Згідно з п. 2.2 договору оренди строк його дії складає 5 років 6 місяців і закінчується 31 грудня 2021 року.

22 серпня 2020 року ФОП Попудренко Н.Ф. (продавець) та ФОП Стріха М.М. (покупець) уклали договір купівлі-продажу, за яким продавець передав у власність, а покупець прийняв у власність торговий павільйон № 155 на ринку за адресою: м. Суми, вул. Селянська, 26. Договір посвідчено приватним нотаріусом.

Чи є продаж торгового павільйону № 155 підставою для розірвання договору оренди з орендарем ФОП Леоненко П.Г.? Чи може новий власник павільйону ФОП Стріха М.М. вимагати від ФОП Леоненко П.Г. звільнення орендованого ним за договором із ФОП Попудренко Н.Ф. приміщення у зв'язку зі зміною власника павільйону?

Чи наявне у ФОП Леоненко П.Г. переважне право на придбання майна (цілого приміщення торгового павільйону № 155) і чи підлягає воно захисту? На Вашу думку, чи може суд при вирішенні спору застосувати за аналогією положення ст. 362 ЦК України при визначенні способу захисту переважного права орендаря?

Чи може застосуватися положення ст. 392 ЦК України при вирішенні спорів про переважне право орендарів (наймачів) на придбання орендованого майна? Чи підлягають задоволенню обидві позовні вимоги ФОП Леоненко?

Задача 4

Приватне підприємство “Доломіт” (орендодавець) та ФОП Олесько М.К. (орендар) 21 липня 2017 р. уклали договір оренди офісного приміщення № 3 по вул. Довженка, 16 в м. Дніпро для використання його в цілях надання туристичних послуг строком на 3 роки. Договором було передбачено

переважне право орендаря на укладення договору оренди на новий строк за умови, якщо він не пізніше ніж за місяць до закінчення строку договору повідомить про свій намір скористатися цим правом орендодавцю.

20 червня 2020 р. ФОП Олесько М.К. направив ПП “Доломіт” лист, в якому повідомив про намір скористатися своїм переважним правом оренди. 23 червня 2020 р. він отримав відповідь орендодавця про недоцільність укладення нового договору оренди й відсутність у нього наміру передавати майно в оренду на новий строк.

ФОП Олесько М.К. подав позов до ПП “Доломіт” про визнання укладеним договору оренди офісного приміщення № 3 по вул. Довженка, 16 в м. Дніпро строком на 3 роки, починаючи з 21 липня 2020 р.

Чи підлягає задоволенню позов ФОП Олесько М.К.? Чому? Чи можливе застосування обраного позивачем способу захисту переважного права орендаря на укладення договору оренди на новий строк у подібних обставинах?

Тести

Тест 1

Визначте, що не може бути об'єктом оренди:

- а) єдині майнові комплекси підприємств, їхніх відокремлених структурних підрозділів;
- б) єдині майнові комплекси казенних підприємств;
- в) майно, щодо якого до статутного капіталу внесено право господарського відання на майно;
- г) метрополітен.

Тест 2

За загальним правилом, договір оренди державного майна може бути укладений мінімально на такий строк:

- а) п'ять днів;
- б) місяць;
- в) один рік;
- г) п'ять років.

Тест 3

Об'єкти державної та комунальної власності передаються в оренду за результатами:

- а) проведення аукціону;
- б) голосування ради;
- в) перемовин представників сторін;
- г) виконання умов попереднього договору.

Тест 4

Примірний договір оренди державного майна затверджується:

- а) міською радою м. Києва;
- б) Кабінетом Міністрів України;
- в) законом Верховної Ради;
- г) Міністерством фінансів.

Завдання

1. У чому полягає особливість правового регулювання договору господарської оренди у порівнянні із загальноцивільним договором найму?
2. Який порядок укладення договору оренди державного майна?
3. У чому особливість правового регулювання договору оренди державного і комунального майна в порівнянні з іншими договорами оренди?
4. Використовуючи примірні договори оренди державного майна та доступні зразки договорів оренди, складіть договір оренди холодильного обладнання торгівельним підприємством або приміщення столярного цеху для виробництва меблів.

Рекомендована література та нормативно-правові акти:

1. Закон України «Про господарську діяльність в Збройних Силах України» від 21 вересня 1999 р. // Офіційний вісник України. 1999. № 42. Ст. 2074.
2. Закон України «Про оцінку майна, майнових прав та професійну оціночну діяльність в Україні» від 12 липня 2001 р. // Урядовий кур'єр. 2001. № 164.
3. Закон України «Про особливості правового режиму діяльності Національної академії наук України, галузевих академій наук та статусу їх майнового комплексу» від 7 лютого 2002 р. (в редакції Закону від 29 червня 2004 р.) // Офіційний вісник України. 2004. № 30 (частина 1). Ст. 1991.
4. Господарський кодекс України від 16.01.2003 // Офіційний вісник України. - 2003. - № 11. - Ст. 462.
5. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 // Відомості Верховної Ради України (ВВР). - 2003. - №№ 40-44. - Ст. 356.
6. Закон України «Про особливості передачі в оренду об'єктів у сферах теплопостачання, водопостачання та водовідведення, що перебувають у комунальній власності» від 21 жовтня 2010 р. // Урядовий кур'єр. - 2010. - № 237.
7. Закон України «Про особливості оренди об'єктів паливно-енергетичного комплексу, що перебувають у державній власності» від 8 липня 2011 р. // Відомості Верховної Ради. – 2012. - № 18. – Ст. 157.
8. Закон України «Про оренду державного та комунального майна» від 3 жовтня 2019 р. // ВВР України. - 2020. - № 4, Ст. 25.
9. Наказ Фонду державного майна України «Про затвердження договорів оренди» від 23 серпня 2000 р. № 1774 // Офіційний вісник України. - 2000. - № 52. - Ст. 2281.

10. Огляд судової практики Касаційного цивільного суду у складі Верховного Суду у справах, що виникають із договорів найму (оренди) житлових та нежитлових приміщень (2021 рік) // https://supreme.court.gov.ua/userfiles/media/new_folder_for_uploads/supreme/2021_11_25_Oglyad_civ_naim.pdf

11. Апанасенко К. Правове регулювання оренди основних фондів / К. Апанасенко // Підприємництво, господарство і право. - 2003. - № 11. - С. 100-103.

12. Вінник О.М. Господарське право: курс лекцій (загальна частина). - К.: Видавництво Ліра-К, 2018. - 240 с.

13. Господарське право. Особлива частина: підручник / М. С. Долинська, Г. В. Смолин, О. А. Туркот, Л. В. Хомко, Б. М. Гамалюк; за ред. Г. В. Смолина – Львів: ЛьвДУВС, 2019. – 536 с.

14. Захарченко А.М. Щодо передачі в оренду цілісних майнових комплексів державних підприємств та їх структурних підрозділів / А.М. Захарченко // Часопис Київського університету права. - 2016. - № 2. - С.170-174.

15. Можайкіна О.С. Правове регулювання орендних відносин під час здійснення підприємницької діяльності / О.С. Можайкіна // Право і суспільство. - 2017. - № 1, ч.2.

16. Серебрякова Ю.О. Договір оренди державного та комунального нерухомого майна: автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.04 / Ю.О. Серебрякова ; НАН України. Ін-т екон.-прав. дослідж. — Донецьк, 2008. — 19 с.

17. Шликов Д.В. Правова природа оренди майна як форми державно-приватного партнерства: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.04 / Д.В. Шликов; Нац. юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого. — Х., 2010. — 20 с.

18. Щербина В.С. Господарське право: підручник / В.С. Щербина. 5-те вид., перероб. і допов. - К.: Юрінком Інтер, 2012. - 600 с.

Семінарське заняття 12. Правове регулювання лізингу

Питання для обговорення на семінарському занятті

1. Поняття та предмет договору лізингу.
2. Сторони договору лізингу, їх правовий статус.
3. Істотні умови договору лізингу.
4. Форма договору лізингу.

Теми для написання рефератів

1. Історія та практика діяльності Національної акціонерної компанії „Укragролізинг”.
2. Особливості правового регулювання лізингових операцій в окремих галузях економіки.

Ситуаційні задачі

Задача 1

Договір фінансового лізингу, укладений між Приватним підприємством «Мрія» та іншими суб'єктами, передбачав залучення державних коштів, спрямованих на здійснення лізингу. За позовом прокурора про визнання договору лізингу недійсним на тій підставі, що він не був зареєстрований у встановленому законом порядку, господарським судом зазначений договір був визнаний недійсним.

Чи правомірне рішення господарського суду? Чи потребує договір лізингу обов'язкової реєстрації? Які правові наслідки недотримання вимог щодо реєстрації договору лізингу?

Задача 2

Через п'ять місяців після отримання вантажівок за договором лізингу сільськогосподарський виробничий кооператив (СВК) «Зоря» зажадав від лізингової компанії, яка відповідно до договору мала здійснювати технічне обслуговування автомашин, проведення профілактичного ремонту вантажівок, оскільки в одній з них мали місце перебої в роботі двигуна. Лізингова компанія відмовилася надавати такі послуги через несплату кооперативом, який посилався на фінансову скруту, лізингових платежів протягом останніх трьох місяців.

Які права та обов'язки сторін за договором лізингу? Які правові наслідки наступають у разі порушення умов договору лізингу? Чи правомірні вимоги СВК «Зоря»? Чи може лізингова компанія застосовувати до СВК «Зоря» господарсько-правові санкції і які саме?

Завдання

1. Назвіть особливі риси лізингу, його економічну суть і правову природу.
2. У чому відмінність фінансового лізингу від оперативного лізингу?
3. Що таке лізингові платежі і який порядок їх внесення?
4. Які об'єкти лізингу ви знаєте?

Рекомендована література та нормативно-правові акти:

1. Конвенція УНІДРУА про міжнародний фінансовий лізинг від 28 травня 1988 р., ратифікована Законом України від 11 січня 2006 р. // Офіційний вісник України. - 2006. - № 6. - Ст. 278.
2. Закон України «Про оцінку майна, майнових прав та професійну оціночну діяльність в Україні» від 12 липня 2001 р. // Урядовий кур'єр. - 2001. - № 164.
3. Господарський кодекс України від 16 січня 2003 р. // Офіційний вісник України. - 2003. - № 11. - Ст. 462.
4. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 р. // Відомості Верховної Ради України. - 2003. - № 40-44. - Ст. 356.
5. Закон України «Про фінансовий лізинг» від 4 лютого 2021 р. // Офіційний вісник України. - 2021. - № 22. - Ст. 976.

6. Наказ Міністерства України у справах науки і технологій «Про затвердження нормативних актів щодо порядку фінансування інноваційних проектів» від 3 березня 1998 р. № 59 // <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0200-98#Text>
7. Господарське право. Особлива частина: підручник / М. С. Долинська, Г. В. Смолин, О. А. Туркот, Л. В. Хомко, Б. М. Гамалюк; за ред. Г. В. Смолина – Львів: ЛьвДУВС, 2019. – 536 с.
8. Ментух Н.Ф. Правовий статус учасників лізингової діяльності в Україні: автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.04 / Н.Ф. Ментух ; НДІ приват. права і підприємництва, Нац. акад. прав. наук України. — К., 2010. — 19с.
9. Мілаш В.С. Підприємницькі комерційні договори в господарській діяльності / В.С. Мілаш. - Полтава: АСМІ, 2005. - 450 с.
10. Снігір Л. Лізинг: як використати його переваги / Л. Снігір. - К.: Центр комерційного права, 2011. - 127 с.
11. Трофімова О.В. Правове регулювання лізингової діяльності в Україні / О.В. Трофімова. - К.: КНТ, 2005. - 216 с.
12. Уханьова О.О. Правова регламентація лізингу як засобу сприяння технічному прогресу: автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.04 / О.О. Уханьова; Ін-т екон.-прав. дослідж. НАН України. — Донецьк, 2009. — 18с.
13. Щербина В.С. Господарське право: підручник / В.С. Щербина. 5-те вид., перероб. і допов. - К.: Юрінком Інтер, 2012. - 600 с.

Семінарське заняття 13. Правове регулювання ринків капіталу та організованих товарних ринків

Питання для обговорення на семінарському занятті

1. Поняття і види цінних паперів, деривативних фінансових інструментів.
2. Поняття ринків капіталу, товарних спот-ринків й організованих товарних ринків.
3. Учасники ринків капіталу: види, основи правового статусу.
4. Види професійної діяльності на ринках капіталу та організованих товарних ринках.
5. Правове становище товарної біржі.
6. Утворення та функціонування організованих ринків: загальні положення.
7. Укладання фінансових інструментів та правочинів щодо них: основні вимоги.
8. Мета та форми державного регулювання ринків капіталу та організованих товарних ринків.
9. Завдання й повноваження Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку.

Теми для написання рефератів

1. Законодавство ЄС про ринки капіталу та організовані товарні ринки: загальний огляд.
2. Відповідальність за правопорушення на ринках капіталу та організованих товарних ринках.
3. Основні правила біржової торгівлі на організованих товарних ринках.
4. Правове становище членів товарної біржі.
5. Професійна таємниця на ринках капіталу та організованих товарних ринках.
6. Правові основи функціонування депозитарної системи України.
7. Правила здійснення публічної пропозиції цінних паперів.
8. Етапи емісії цінних паперів.
9. Правові та економічні аспекти діяльності аграрних бірж в Україні.
10. Правила здійснення діяльності з торгівлі цінними паперами.

Ситуаційні задачі

Задача 1

Державний реєстратор відмовив у реєстрації товарної біржі з таких підстав:

1. до її засновників, поряд з іншими фізичними та юридичними особами, належали: військовослужбовець, державний нотаріус, державний інститут та районний відділ поліції;
2. для реєстрації з числа установчих документів було представлено лише статут;
3. для реєстрації не було представлено документ, що засвідчує сплату внеску до статутного капіталу;
4. у статуті містилося положення, згідно з яким товарна біржа визнається самостійним суб'єктом підприємництва і на власний розсуд здійснює будь-які види діяльності, не заборонені законом.

Який орган державної влади та згідно з яким законом здійснює державну реєстрацію товарних бірж? Визначити правомірність відмови державного реєстратора у реєстрації товарної біржі..

Задача 2

Основною метою діяльності товарної біржі «Трете тисячоліття», як зазначено в її статуті, є отримання прибутку від надання послуг з укладення біржових угод, виявлення товарних цін, попиту та пропозиції на товари, тощо.

Дайте визначення поняття «товарна біржа». Чи відповідають вказані положення статуту біржі законодавству України?

Чи передбачені законодавством обмеження щодо діяльності товарної біржі? Чи встановлені в законодавстві вимоги до статуту товарної біржі? Дайте обґрунтовану відповідь.

Завдання

1. Назвіть права та зобов'язання товарної біржі.

2. Яким вимогам повинна відповідати товарна біржа?
3. Розкрийте основні вимоги до електронної торгової системи на товарній біржі.
4. Які основні аспекти діяльності товарної біржі регулюються правилами товарної біржі?

Рекомендована література та нормативно-правові акти:

1. Закон України «Про державне регулювання ринків капіталу та організованих товарних ринків» від 30 жовтня 1996 р. // Відомості Верховної Ради України. - 1996. - № 51. - Ст. 292.
2. Господарський кодекс України від 16 січня 2003 р. // Голос України. 2003. № 49-50.
3. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 р. // Голос України. 2003. № 45-48.
4. Закон України «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань» від 15 травня 2003 р. в редакції Закону від 26 листопада 2015 р. // Відомості Верховної Ради. - 2016. - № 2. - Ст. 17.
5. Закон України «Про ринки капіталу та організовані товарні ринки» від 23 лютого 2006 р. в редакції Закону від 19 червня 2020 р. // Офіційний вісник України. - 2020 р. - № 67. – Ст. 2145.
6. Закон України «Про товарні біржі» від 19 червня 2020 р. // Офіційний вісник України. - 2020. - № 67. – Ст. 2145.
7. Постанова Кабінету Міністрів України «Про створення Аграрної біржі» від 26 грудня 2005 р. № 1285 // Офіційний вісник України. - 2005. - № 52. - Ст. 3321.
8. Віхров О.П. Правове регулювання господарських відносин в окремих сферах і галузях економіки: навч. посіб. / О.П. Віхров. - К.: Юрінком Інтер, 2017. - 448 с.
9. Господарське право. Особлива частина: підручник / М. С. Долинська, Г. В. Смолин, О. А. Туркот, Л. В. Хомко, Б. М. Гамалюк; за ред. Г. В. Смолина – Львів: ЛьвДУВС, 2019. – 536 с.
10. Дудорова К. Біржові операції як різновиди алеаторних договорів / К. Дудорова // Підприємництво, господарство і право. 2002. № 4. Ст. 7-10.
11. Кологойда О.В. Господарсько-правове регулювання фондових відносин в Україні / О.В. Кологойда. - К.: Ліра-К, 2015.
12. Лещук І.В. Розвиток біржового ринку сільськогосподарської продукції в Україні: дис. канд. економ. наук (08.00.03) / І.В. Лещук. - Житомир, 2019. - 234с.
13. Ліщук Ю.С. Розвиток біржового ринку сільськогосподарської продукції / Ю.С. Ліщук // Економіка і суспільство. – 2018. - Вип. 15. – С. 147–153.
14. Мороз Л. Товарна біржа як суб'єкт господарювання / Л. Мороз // Право України. - 2007. - № 8.- С. 47-51.

15. Науково-практичний коментар Господарського кодексу України: 3-тє вид., перероб. і допов. / За заг. ред. В.С. Щербини, Н.Б. Пацурії. – К.: Юрінком Інтер, 2019. – 816 с.
16. Пепа Т.В., Пішеніна Т.І., Лавринович В.В. Біржова діяльність: навч. посіб. – К.: Університет „Україна”, 2008. – 540 с.
17. Шпомер А.І., Барабаш А.Г. Визначення організаційно-правової форми товарної біржі в чинному законодавстві / А.І. Шпомер, А.Г. Барабаш // Актуальні проблеми юридичної науки і практики. – 2020. – № 1 (6). – С. 26-30.
18. Щербина В.С. Господарське право: підручник / В.С. Щербина. 5-тє вид., перероб. і допов. К.: Юрінком Інтер, 2012. 600 с.

Семінарське заняття 14. Комерційне посередництво (агентські відносини) у сфері господарювання

Питання для обговорення на семінарському занятті

1. Поняття та ознаки комерційного посередництва як різновиду господарської діяльності.
2. Система нормативно-правових актів, що регулюють агентські відносини у сфері господарювання.
3. Види та суб'єкти комерційного посередництва.
4. Агентський договір як особливий різновид господарських договорів.

Теми для написання рефератів

1. Відповідальність за порушення агентського договору.
2. Особливості правового регулювання агентських відносин у галузі страхування.
3. Обмеження щодо здійснення агентської діяльності.
4. Зміст та правова природа комерційного посередництва (агентської діяльності).
5. Особливості правового регулювання агентських відносин у галузі туризму.
6. Агентські відносини у галузі перевезень пасажирів і вантажів.

Ситуаційні задачі

Задача 1

Публічне акціонерне товариство (ПАТ) мало потребу в розширенні ринків збуту та пошуку нових покупців своєї продукції. Головний бухгалтер запропонував ввести посаду агента збуту і покласти на нього відповідні обов'язки (пошук нових покупців, укладення з ними договорів на поставку продукції ПАТ). Керівник відділу збуту ПАТ вважав, що для цього доцільно звернутися до професійного комерційного агента, який добре знається на відповідних товарних ринках, укладенні агентських договорів та нестиме не обмежену відповідальність за трудовим законодавством (як найманий

працівник – агент зі збуту), а передбачені господарським законодавством відповідальність за неналежне виконання умов агентського договору.

Назвіть учасників відносин з комерційного посередництва. Які вимоги ставляться до комерційних агентів? Які види агентських відносин можуть бути встановлені в даному випадку?

Чим відрізняється агентський договір від договору доручення та договору комісії? У чому перевага агентського договору від інших видів посередницьких договорів та трудового договору для агента зі збуту?

Задача 2

Петров П. професійно займався комерційним представництвом: зареєструвався як фізична особа-підприємець, діяв виключно на підставі агентського договору та договору доручення. У листопаді 2021 р. Петров П. уклав агентський договір з молокозаводом, за яким:

1) він зобов'язаний був укласти договори поставки молочної продукції молокозаводу з усіма великими супермаркетами України;

2) у разі прострочення виконання договору поставки всі збитки сплачує Петров П., у цьому разі він не має права вимагати додаткової винагороди;

3) Петров П. не мав права представляти інтереси інших суб'єктів господарювання;

4) Петров П. не має права залучати до виконання зазначеного договору третіх осіб.

Проаналізуйте ситуацію з правової точки зору.

Задача 3

Фізична особа-підприємець Нечипоренко В. став вимагати надання йому довіреності чи договору доручення для виконання агентського договору. Директор молокозаводу відмовив йому на тій підставі, що в агентському договорі прописані всі умови, права і обов'язки сторін. Нечипоренко В. звернувся до юриста за порадою.

Яку консультацію слід надати Нечипоренко В.?

Тести

Тест 1

Вид підприємницької діяльності, зазвичай у сфері послуг, який полягає у сприянні налагодженню зв'язків поміж виробниками і кінцевими споживачами продукції з метою прискорення і полегшення руху (обігу) сировини, матеріалів, готової продукції, інформації, науково-технічних розробок, грошей, валюти, споживчих товарів, послуг, цінних паперів:

- а) комерційне підприємництво;
- б) посередництво;
- в) надання послуг.

Тест 2

Посередницькі послуги поділяються на:

- а) технологічні;
- б) комерційні;
- в) організаційні;
- г) всі відповіді вірні.

Тест 3

Суб'єкт господарювання, який зобов'язується надати послуги принципалу в здійсненні комерційного посередництва, - це:

- а) комерційний агент;
- б) комерційний посередник;
- в) комерційний учасник.

Тест 4

Агентські відносини, які виявляються в тому, що суб'єкт господарювання, якого представляє комерційний агент, має право довірити комерційне посередництво також іншим суб'єктам, але з повідомленням про це агента, є:

- а) немонопольні;
- б) монопольні;
- в) виробничі.

Тест 5

Комерційним агентом можуть бути:

- а) підприємці, що діють хоча і в чужих інтересах, але від власного імені;
- б) суб'єкт господарювання, який здійснює комерційне посередництво;
- в) довірена особа відповідно до договору.

Тест 6

Вид посередника, який діє від свого імені але за рахунок замовника, - це:

- а) агент;
- б) дилер;
- в) комісіонер.

Завдання

1. Що таке агентська діяльність?
2. За яких підстав виникають агентські відносини?
3. Які умови складають предмет агентського договору?
4. Які види агентських відносин Ви знаєте?
5. Що таке монопольні агентські відносини?
6. За яких умов припиняється агентський договір?

Рекомендована література та нормативно-правові акти:

1. Гаазька конвенція про право, що може бути застосоване до агентських угод, від 14 березня 1978 р. // https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/998_189#Text

2. Кодекс торговельного мореплавства України від 23 травня 1995 р. // Відомості Верховної Ради України. — 1995. — №№ 47 - 52.
3. Закон України «Про туризм» від 15 вересня 1995 р. (в редакції Закону від 04 листопада 2018 р.) // Відомості Верховної Ради. - 1995. - № 31. - Ст.241.
4. Закон України «Про страхування» від 7 березня 1996 р. (в редакції Закону від 27 вересня 2018 р.) // Відомості Верховної Ради. - 1996. - № 18. - Ст. 78.
5. Господарський кодекс України від 16 січня 2003 р. // Голос України. 2003. № 49-50.
6. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 р. // Голос України. 2003. № 45-48.
7. Повітряний кодекс України від 19 травня 2011 р. // Відомості Верховної Ради України. - 2011. - № 48-49. - Ст. 536.
8. Постанова Кабінету Міністрів України «Про порядок провадження діяльності страховими посередниками» від 18 грудня 1996 р. № 1523 // Урядовий кур'єр. – 1997. - № 10. – 21 січня.
9. Наказ Міністерства транспорту України „Про затвердження окремих розділів Правил перевезення вантажів” від 21 листопада 2000 р. № 644 // Офіційний вісник України. – 2000. - № 48. – Ст. 2108.
10. Розпорядження Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України „Про затвердження Положення про реєстрацію страхових перестрахових брокерів і ведення державного реєстру страхових та перестрахових брокерів” від 28 травня 2004 р. № 736 // Офіційний вісник України. 2004. № 26. Ст. 1721.
11. Авіаційні правила України «Правила повітряних перевезень та обслуговування пасажирів і багажу», затверджені наказом Державної авіаційної служби України від 26 листопада 2018 р. № 1239 // Офіційний вісник України. - 2019. - № 18. - Ст. 626.
12. Белов В.Н. Коммерческое представительство и агентирование (договоры) / В.Н. Белов. - М.: Финансы и статистика, 2001. - 256 с.
13. Вінник О.М. Господарське право: навч. посіб. / О. М. Вінник. - 2-ге вид., змін. та допов. - Київ : Правова єдність, 2009. - 766 с.
14. Віхров О.П. Правове регулювання господарських відносин в окремих сферах і галузях економіки: навч. посіб. / О.П. Віхров. - К.: Юрінком Інтер, 2017. - 448 с.
15. Господарське право : навч. посібник / укл. А.А. Бутирський. – Чернівці : Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2020. – 144 с.
16. Господарське право. Особлива частина: підручник / М. С. Долинська, Г. В. Смолин, О. А. Туркот, Л. В. Хомко, Б. М. Гамалюк; за ред. Г. В. Смолина – Львів: ЛьвДУВС, 2019. – 536 с.
17. Договірне право. Особлива частина: Підручник / За ред.. О.В. Дзери. – К.: Юрінком Інтер, 2009. – 1200 с.
18. Дядюк А.Л. Правове регулювання комерційного посередництва (агентських відносин) у сфері господарювання: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.04 / А.Л. Дядюк ; Київ. нац. екон. ун-т ім. В.Гетьмана. — К., 2010. — 20 с.

- 19.Коротка Р.О. Господарсько-правове регулювання агентських відносин в Україні: автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.04 / Р. О. Коротка; Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. — К., 2011. — 18 с.
- 20.Крупчан О. Д. Агентський договір: порівняльно-правовий аналіз за законодавством України та Республіки Молдова: монографія / О. Д. Крупчан, В. В. Проценко. - К.: НДІ приватного права і підприємництва НАПрН України, 2011. - 357 с.
- 21.Панченко А.М. Вдосконалення господарсько-правового регулювання інституту комерційного посередництва: автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.04 / А. М. Панченко ; Міжрегіон. акад. упр. персоналом. — К., 2011. — 18 с.
- 22.Первомайський О. Комерційне представництво та посередництво: практичні моменти / О. Первомайський // Юридичний вісник України. - 2009. - № 18. С. 1, 7.
- 23.Проценко В. В. Агентский договор: проблемы, законодательное обеспечение, перспективы / В. В. Проценко; [общ. ред. В. П. Игнатьев]. Кишинев: [б. и.], 2006. 166 с.
- 24.Резнікова В.В. Правове регулювання посередництва у сфері господарювання (теоретичні аспекти) / В.В. Резнікова. - Хмельницький: Вид-во Хмельницького університету управління та права, 2010. - 706 с.
- 25.Резнікова В.В., Россильна О.В. Посередництво і представництво в господарському праві та процесі України: навч. посіб. – К.: Видавництво Ліра-К, 2016. – 216 с.
- 26.Тодуа Т.Л. Направления совершенствования законодательства Украины о коммерческом посредничестве в сфере хозяйствования / Т.Л. Тодуа // Економіка та право. Серія “Право”. - 2015. - № 2 (41). - С. 74 — 78.
- 27.Щербина В.С. Господарське право: підручник / В.С. Щербина. 5-те вид., перероб. і допов. К.: Юрінком Інтер, 2012. 600 с.

Семінарське заняття 15. Правове регулювання інвестиційної діяльності

Питання для обговорення на семінарському занятті

1. Поняття інвестицій та інвестиційної діяльності.
2. Державне регулювання інвестиційної діяльності.
3. Інвестиційний договір.

Теми для написання рефератів

1. Державне регулювання інвестиційної діяльності: засоби та механізм реалізації.
2. Правове регулювання договорів про спільну інвестиційну діяльність за участю іноземного інвестора.
3. Сучасні напрями інвестиційної політики в Україні.
4. Актуальні проблеми захисту прав інвесторів в Україні.
5. Державна підтримка інвестиційної діяльності.
6. Державна підтримка венчурного інвестування.

7. Організаційно-правові форми здійснення спільного інвестування у світовій практиці.
8. Правовий статус пайових та корпоративних інвестиційних фондів.
9. Захист прав інвесторів у міжнародному комерційному арбітражі.
10. Застосування механізму державно-приватного партнерства в інвестуванні.
11. Особливості державної підтримки значним інвестиціям в Україні.

Задача 1

Гр. Антоненко С.П., мешканець м. Київ, вирішив придбати квартиру у центрі міста. Колеги по роботі та деякі знайомі розповіли йому, що Товариство з обмеженою відповідальністю «Юніверс» отримало в оренду земельну ділянку в центрі міста для будівництва багатоквартирного житлового будинку і на даний час укладає інвестиційні договори із зацікавленими громадянами та юридичними особами щодо залучення коштів у будівництво з подальшим отриманням інвесторами у власність квартир у збудованому будинку.

Гр. Антоненко С.П. звернувся за консультацією до адвоката з приводу доцільності укладення інвестиційного договору з ТОВ «Юніверс» та його умов.

Яку консультацію має надати гр. Антоненко С.П. адвокат?

Тести

Тест 1

Під інвестиціями розуміються такі цінності:

- а) інтелектуальні;
- б) валютні;
- в) прибуткові;
- г) фінансові.

Тест 2

Об'єкти цивільних прав, що вкладаються в об'єкти підприємницької діяльності з метою отримання прибутку – це:

- а) кошти у гривні та іноземній валюті;
- б) інвестиції;
- в) право власності;
- г) грошові кошти, цінні папери, інше майно, у тому числі майнові права, інші права, що мають грошове вираження.

Тест 3

Інвестиційний клімат є характеристикою таких передумов:

- а) економічних;
- б) географічних;
- в) специфічних;
- г) культурних.

Завдання

1. Що таке фінансові інвестиції?
2. Чи можуть існувати інвестиції у товарній формі?
3. Чи всі матеріальні цінності можна вважати інвестиціями?
4. Яка різниця між інвесторами та учасниками інвестиційної діяльності?

Рекомендована література та нормативно-правові акти:

1. Конституція України від 28 червня 1996 р. // Відомості Верховної Ради України. - 1996. - № 30. - Ст. 141.
2. Закон України «Про інвестиційну діяльність» від 18 вересня 1991р. // Відомості Верховної Ради України. - 1991. - № 47. - Ст. 646.
3. Закон України «Про наукову і науково-технічну експертизу» від 10 лютого 1995 р. // Відомості Верховної Ради України. - 1995. - № 9. - Ст. 56.
4. Закон України “Про режим іноземного інвестування” від 19 березня 1996 р. // <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/93/96-вр>
5. Господарський кодекс України від 16 січня 2003 р. // Голос України. - 2003. - № 49-50.
6. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 р. // Голос України. 2003. № 45-48.
7. Закон України «Про пріоритетні напрями розвитку науки і техніки» від 16 січня 2003 р. // Офіційний вісник України. - 2003. - № 7. - Ст. 271.
8. Закон України “Про державно-приватне партнерство” від 1 липня 2010 р. // <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2404-17>.
9. Закон України “Про інститути спільного інвестування” від 5 лютого 2012 р. // <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5080-17>.
10. Закон України «Про наукову і науково-технічну діяльність» від 26 листопада 2015 р. // Відомості Верховної Ради України. - 2016. - № 3. - Ст.25.
11. Закон України “Про державну підтримку інвестиційних проектів із значними інвестиціями в Україні” від 17 грудня 2020 р. // Офіційний вісник України. - 2021. - № 14. - Ст. 571.
12. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Положення про порядок державної реєстрації договорів (контрактів) про спільну інвестиційну діяльність за участю іноземного інвестора» від 30 січня 1997р. № 112 // Урядовий кур’єр. - 1997. - № 31-32.
13. Порядок надання приватним партнером державному партнеру інформації про виконання договору, укладеного в рамках державно-приватного партнерства, затв. пост. КМУ від 9 лютого 2011 р. № 81 // Офіційний вісник України. – 2011 р. – № 10. – Ст. 458.
14. Методика виявлення ризиків, пов’язаних з державно-приватним партнерством, їх оцінки та визначення форми управління ними, затв. пост. КМУ від 16 лютого 2011 р. № 232 // Офіційний вісник України. – 2011. – № 18. – Ст. 769.

15. Порядок проведення конкурсу з визначення приватного партнера для здійснення державно-приватного партнерства щодо об'єктів державної, комунальної власності та об'єктів, які належать Автономній Республіці Крим, затв. пост. КМУ від 11 квітня 2011 р. № 384 // Офіційний вісник України. – 2011. – № 28. – Ст. 1168.
16. Постанова Кабінету Міністрів України “Питання Міністерства економіки” від 20 серпня 2014 р. № 459 (в редакції від 17 лютого 2021 р. № 124) // Офіційний вісник України. - 2021. - № 17. - Ст. 676.
17. Наказ Державного агентства України з інвестицій та інновацій «Про затвердження Порядку проведення конкурсного відбору регіональних і галузевих інноваційних програм, які впроваджуватимуться за рахунок бюджетних коштів» від 17 жовтня 2007 р. № 105 // Офіційний вісник України. - 2007. - № 83. - Ст. 3091.
18. Бліхар М.М. Правовий статус інвестора як суб'єкта інвестиційних відносин // Митна справа. - 2013. - № 4(88). - С. 296–305.
19. Бударна В.О. Інвестиційна політика України: досвід законодавчого забезпечення / В.О. Бударна // Економіка та право. Серія “Право”. - 2018. - №2 (50). - С. 41 — 49.
20. Буклей Г.В. Співвідношення правового регулювання інвестиційної діяльності в Україні та Європейському Союзі / Г.В. Буклей // Управління розвитком. - 2014. № 6 (169). С. 69–71.
21. Вакалюк В.А. Правове регулювання інвестиційної діяльності в Україні / В.А. Вакалюк // Економіка та управління національним господарством. - 2017. - №16. - С. 122-126.
22. Вінник О.М. Відносини державно-приватного партнерства: проблеми вдосконалення правового регулювання в Україні / О.М. Вінник // <http://gisap.eu/ru/node/258>
23. Вінник О.М. Господарське право: навч. посіб. / О. М. Вінник. - 2-ге вид., змін. та допов. - Київ : Правова єдність, 2009. - 766 с.
24. Вінник О.М. Договірні відносини державно-приватного партнерства: проблеми правового регулювання / О.М. Вінник // Вісник Вищої ради юстиції. - 2013. - № 2 (14). - С. 90 — 107.
25. Вінник О.М. Технології державно-приватного партнерства (правові аспекти) / О.М. Вінник // Демографія та соціальна економіка. - 2012. - № 1. - С. 110-119.
26. Вінник О.М. Угоди державно-приватного партнерства: проблеми правового регулювання / О.М. Вінник // Право та інноваційне суспільство. - 2013. - № 1.
27. Віхров О.П. Правове регулювання господарських відносин в окремих сферах і галузях економіки: навч. посіб. / О.П. Віхров. - К.: Юрінком Інтер, 2017. - 448 с.
28. Господарське право України: підручник. За ред. О.П. Подцерковного. - Одеса: Фенікс, 2018. - 616 с.
29. Договірне право. Особлива частина: Підручник / За ред.. О.В. Дзери. – К.: Юрінком Інтер, 2009. – 1200 с.

30. Зельдіна О. Захист прав інвесторів як складник інвестиційної привабливості України / О. Зельдіна // Підприємство, господарство і право. - 2018. - № 3. - С.51-55.
31. Зельдіна О.Р. Податкові пільги як складова інвестиційної привабливості України / О. Р. Зельдіна, В. В. Гришко // Юридична Україна - 2018. - № 1-2 (181-182). - С. 52 - 58.
32. Інвестиційне право: підручник / за заг. ред. Ю. М. Жорнокуя. Харків: Право, 2015. 510 с.
33. Кольга Т.О. Поняття та види інвестицій / Т.О. Кольга // Держава і право. Юридичні і політичні науки. - 2015. - № 68.
34. Машковська Л. Правова характеристика пайового інвестиційного фонду // Підприємство, господарство і право. - 2018. - № 1. - С. 50-54.
35. Михайлюк Я. ТОП-5 підводних каменів інвестування в будівництво житла // Юридична газета. - 2018. - №21-22 (623-624). - С. 20-21.
36. Науково-практичний коментар Господарського кодексу України: 3-тє вид., перероб. і допов. / За заг. ред. В.С. Щербини, Н.Б. Пацурії. – К.: Юрінком Інтер, 2019. - 816 с.
37. Непомняща А. Інвестування в первинну нерухомість: переваги та ризики / А. Непомняща // Юридична газета. - 2019. - № 35 (689). - С.10-11.
38. Поєдинок В.В. Інвестиція як правове поняття / В. Поєдинок // Вісник господарського судочинства. – 2009. - № 5. – С. 58 – 64.
39. Поєдинок В.В. Правова характеристика об'єкта інвестування / В.В. Поєдинок // Вісник господарського судочинства. – 2009. - № 6. – С. 93 – 100.
40. Поєдинок В.В. Правове регулювання інвестиційної діяльності: теоретичні проблеми: монографія / В.В. Поєдинок. – Ніжин: ТОВ «Видавництво «Аспект-Поліграф», 2013. – 480 с.
41. Полатай В. Поняття інвестиції як правової категорії / В. Полатай // Право України. 1999. № 9. Ст. 39- 41, 61.
42. Поляк О.І. Державні гарантії захисту інвестицій в Україні в умовах членства в СОТ / О.І. Поляк // Інвестиції: практика та досвід. - 2012. - № 22. - С. 109–111.
43. Силич А.В. Вирішення інвестиційних спорів у міжнародних організаціях / А.В. Силич // Управління розвитком. - 2014. - № 6 (169). - С. 84–86.
44. Симсон О.Э. Инвестиционные и инновационные правоотношения: Перспективы развития публичной и частной сфер: Монография. - К.: Видавничий Дім «Ін Юре», 2005. - 416 с.
45. Стефанишин Г.С., Лиса О.І. Правове регулювання інвестиційної діяльності в Україні / Г.С. Стефанишин, О.І. Лиса // Науковий вісник Національного лісотехнічного університету України. - 2011. - № 11. - С. 302–309.
46. Тарнавський Р.В. Господарсько-правове стимулювання венчурного інвестування в Україні: автореф. дис... к.ю.н. (12.00.04). - Одеса: НУ «Одеська юридична академія», 2017. - 22 с.

47. Хрімлі О.Г. Напрями модернізації інституту захисту прав інвесторів у сфері господарювання / О.Р. Зельдіна, О.Г. Хрімлі // Підприємництво, господарство і право. - 2017. - № 1. - С. 65-69.
48. Хрімлі О.Г. Питання періодизації законодавства про захист прав інвесторів / О.Г. Хрімлі // Сучасний вимір держави і права: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Львів, 20–21 травня 2016). - Л., 2016. - С. 96-97.
49. Хрімлі О.Г. Теоретичні питання щодо вирішення спорів в інвестиційному міжнародному арбітражі / О.Г. Хрімлі // Часопис Київського університету права. - 2016. - № 3. - С. 409-412.
50. Щербина В.С. Господарське право: підручник / В.С. Щербина. – 5-те вид., перероб. і допов. - К.: Юрінком Інтер, 2012. – 600 с.

Семінарське заняття 16. Правове регулювання інноваційної діяльності

Питання для обговорення на семінарському занятті

1. Поняття інновацій та інноваційної діяльності.
2. Система законодавства про інноваційну діяльність.
3. Інноваційні правовідносини (суб'єкти, об'єкт, зміст).
4. Заходи щодо стимулювання інноваційної діяльності.

Теми для написання рефератів

1. Правові засади функціонування наукових і технологічних парків в Україні.
2. Правове регулювання діяльності інноваційних підприємств.
3. Правовий статус індустриальних парків.
4. Правове забезпечення цифровізації української економіки.
5. Державно-приватне партнерство в інноваційній сфері.

Задача 1

З метою розробки та впровадження нового виду ліків від серцево-судинних захворювань Публічне акціонерне товариство «Фармак» вирішило співпрацювати з Національним медичним університетом ім. О.О. Богомольця, Публічним акціонерним товариством «Райффайзен Банк Аваль» та декількома науково-дослідними інститутами.

Яку організаційно-правову форму співпраці можна порадити вказаним суб'єктам? В якому порядку створюються технологічні та наукові парки в Україні?

Тести

Тест 1

Державну реєстрацію інноваційних проектів здійснює, за поданням суб'єктів інноваційної діяльності:

- а) Президент України;
- б) КМУ;
- в) ВР України;

г) Державний комітет з питань науки, інновацій та інформатизації.

Тест 2

Суб'єктами інноваційної діяльності можуть бути:

- а) тільки фізичні та/або юридичні особи–резиденти;
- б) фізичні та/або юридичні особи–резиденти і нерезиденти;
- в) виключно господарські товариства;
- г) тільки юридичні особи – резиденти і нерезидент.

Тест 3

Результатом інноваційної діяльності є:

- а) інтелектуальний продукт;
- б) новини;
- в) інновації;
- г) інвенція;
- д) технології.

Завдання

1. Дайте визначення поняття «інноваційна діяльність».
2. Що таке «інноваційні процеси»?
3. Визначити способи організації інноваційної діяльності.
4. У чому полягає сутність інноваційної стратегії підприємства?
5. Як здійснюється державне регулювання інноваційної діяльності?

Рекомендована література та нормативно-правові акти:

1. Конституція України від 28 червня 1996 р. // Відомості Верховної Ради України. - 1996. - № 30. - Ст. 141.
2. Закон України «Про наукову і науково-технічну експертизу» від 10 лютого 1995 р. // Відомості Верховної Ради України. - 1995. - № 9. - Ст. 56.
3. Закон України «Про спеціальний режим інноваційної діяльності технологічних парків» від 16 липня 1999 р. (в редакції Закону від 12 січня 2006 р.) // Офіційний вісник України. - 2006. - № 5. - Ст. 207.
4. Закон України «Про інноваційну діяльність» від 4 липня 2002 р. // Офіційний вісник України. - 2002. - № 31. - Ст. 1447.
5. Господарський кодекс України від 16 січня 2003 р. // Голос України. 2003. № 49-50.
6. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 р. // Голос України. - 2003. - № 45-48.
7. Закон України «Про пріоритетні напрями розвитку науки і техніки» від 16 січня 2003 р. // Офіційний вісник України. - 2003. - № 7. - Ст. 271.
8. Закон України "Про Загальнодержавну комплексну програму розвитку високих наукоємних технологій" від 9 квітня 2004 р. // Відомості Верховної Ради. – 2004. – № 32. – Ст.384.
9. Закон України «Про наукові парки» від 25 червня 2009 р. // Урядовий кур'єр. - 2009. - № 140.

10. Закон України «Про індустриальні парки» від 21 червня 2012 р. // Урядовий кур'єр. - 2012. - № 142.
11. Закон України «Про наукову і науково-технічну діяльність» від 26 листопада 2015 р. // Відомості Верховної Ради України. - 2016. - № 3. - Ст. 25.
12. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Положення про порядок створення і функціонування технопарків та інноваційних структур інших типів» від 22 травня 1996 р. № 549 // Зібрання постанов Уряду України. - 1996. - № 12. - Ст. 340.
13. Постанова Кабінету Міністрів України «Про нормативно-правові акти щодо забезпечення реалізації Закону України «Про спеціальний режим інноваційної діяльності технологічних парків» від 17 грудня 1999 р. № 2311 // Офіційний вісник України. - 1999. - № 51. - Ст. 2534.
14. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку формування, експертизи та обговорення пріоритетних напрямів інноваційної діяльності» від 17 липня 2003 р. № 1094 // Офіційний вісник України. - 2003. - № 30. - Ст. 1536.
15. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку державної реєстрації інноваційних проектів і ведення Державного реєстру інноваційних проектів» від 17 вересня 2003 р. № 1474 // Офіційний вісник України. - 2003. - № 38. - Ст. 2031.
16. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Положення про Комісію з організації діяльності технологічних парків та інноваційних структур інших типів» від 6 серпня 2003 р. № 1219 // Офіційний вісник України. - 2003. - № 32. - Ст. 1706.
17. Постанова Кабінету Міністрів України «Деякі питання організації діяльності технологічних парків» від 29 листопада 2006 р. № 1657 // Урядовий кур'єр. - 2006. - № 235.
18. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Положення про Міністерство освіти і науки України» від 16 жовтня 2014 р. № 630 // Офіційний вісник України. - 2014. - № 95. - Ст. 2729.
19. Наказ Міністерства України у справах науки і технологій «Щодо затвердження Порядку ведення Державного реєстру технопарків та інноваційних структур інших типів» від 30 жовтня 1998 р. № 281 // Офіційний вісник України. - 1998. - № 46. - Ст. 1720.
20. Наказ Державного агентства України з інвестицій та інновацій «Про затвердження Порядку проведення конкурсного відбору регіональних і галузевих інноваційних програм, які впроваджуватимуться за рахунок бюджетних коштів» від 17 жовтня 2007 р. № 105 // Офіційний вісник України. - 2007. - № 83. - Ст. 3091.
21. Аналіз правового регулювання діяльності інноваційних структур, підтримки малого та середнього підприємництва в Україні (регіональний аспект): наукове видання / [С. В. Глібка Ю. Є. Атаманова та ін.]; за ред. С. В. Глібка, Ю. Є. Атаманової, О. В. Черкасова. - Х.: Право, 2018. - 96 с.

22. Атаманова Ю. До проблем правової кваліфікації та функціонування технологічних парків в Україні / Ю. Атаманова // Підприємництво, господарство і право. - 2006. - № 10. - С. 31-34.
23. Атаманова Ю.Є. Господарсько-правове забезпечення інноваційної політики держави: Монографія / Ю.Є. Атаманова. – Харків, Видавництво «ФІНН», 2008. – 424 с.
24. Атаманова Ю.Є. Інноваційне право України: проблеми теорії та систематизації: монографія. - Х.: Видавець СПД Вапнярчук Н.М., 2005. - 128с.
25. Вінник О.М. Цифровізація економіки: проблеми нормативно-правового забезпечення / О.М. Вінник // Юридична Україна. - 2018. - № 1-2 (181-182). - С. 43-51.
26. Віхров О.П. Правове регулювання господарських відносин в окремих сферах і галузях економіки: навч. посіб. / О.П. Віхров. - К.: Юрінком Інтер, 2017. - 448 с.
27. Высоцкий Д. Понятие и правовые признаки инноваций / Д. Высоцкий // Підприємництво, господарство і право. - 2006. - № 11. - С. 97-101.
28. Гордієнко А. Проблемні питання господарсько-правового забезпечення інноваційного інвестування / А. Гордієнко // Підприємництво, господарство і право. - 2015. - № 10 (238). - С. 10-15.
29. Господарське право України: підручник. За ред. О.П. Подцерковного. - Одеса: Фенікс, 2018. - 616 с.
30. Науково-практичний коментар Господарського кодексу України: 3-тє вид., перероб. і допов. / За заг. ред. В.С. Щербини, Н.Б. Пацурії. – К.: Юрінком Інтер, 2019. - 816 с.
31. Розовский Б.Г. Рынок в ожидании эпохи социализма оцифрованной экономики: монография / Б.Г. Розовский. - Северодонецк, 2019.
32. Сімсон О. Державно-приватне партнерство в інноваційній сфері / О. Сімсон // Вісник Академії правових наук України. - 2011. - № 4. - С. 222-230.
33. Сімсон О. Правова природа відносин державно-приватного партнерства в інноваційній сфері / О. Сімсон // Вісник Академії правових наук України. - 2012. - № 1. - С.233-241.
34. Симсон О.Э. Инвестиционные и инновационные правоотношения: Перспективы развития публичной и частной сфер: Монография. - К.: Видавничий Дім «Ін Юре», 2005. - 416 с.
35. Сімсон О.Е. Правова модель приватно-публічного партнерства в інноваційній сфері: монографія / О.Е. Сімсон; Нац. ун-т "Юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого". - Х. : Право, 2013. - 446 с.
36. Спасибо-Фатєєва І., Шуміло І. Віртуальні технопарки / І. Спасибо-Фатєєва, І. Шуміло // Вісник Академії правових наук. – 2011. - № 1. – С. 147 – 158.
37. Щербина В.С. Господарське право: підручник / В.С. Щербина. – 5-те вид., перероб. і допов. - К.: Юрінком Інтер, 2012. - 600 с.

Семінарське заняття 17. Правове регулювання фінансової діяльності суб'єктів господарювання

Питання для обговорення на семінарському занятті

1. Поняття, особливості фінансової діяльності суб'єктів господарювання.
2. Поняття, види та правове становище банків.
3. Види фінансових послуг, що надаються банками, та їх публічно-правові обмеження.
4. Правове становище окремих видів фінансових установ.
5. Порядок відкриття рахунків суб'єктам господарювання у банку.
6. Порядок здійснення безготівкових розрахунків.
7. Депозитні операції банків.
8. Факторингові послуги банків.
9. Кредитний договір у сфері господарювання.

Теми для написання рефератів

1. Поняття банківської таємниці, її правова охорона.
2. Правові засади функціонування Фонду гарантування вкладів фізичних осіб.
3. Сучасний стан державного регулювання фінансової діяльності та перспективи його вдосконалення.
4. Особливості правового становища державних та комунальних банків.
5. Правові засади організації формування та обігу кредитних історій.
6. Правові засади діяльності бюро кредитних історій.
7. Новели законодавства про валюту й валютні операції.
8. Особливості здійснення споживчого кредитування.
9. Правове регулювання капіталізації банків.

Ситуаційні задачі

Задача 1

Гр. Свиридов А.І. відкрив у банку поточний та депозитний рахунки. Через 3 роки він зареєструвався як фізична особа – підприємець і вирішив не відкривати інших рахунків у банку, використовуючи відкриті раніше рахунки для розрахунку з контрагентами за договорами, оплати за ліцензію, необхідну для здійснення ним господарської діяльності, тощо.

Чи вправі банк проводити операції з поточного і депозитного рахунків гр. Свиридова А.І. за його зобов'язаннями як фізичної особи – підприємця? Відповідь обґрунтуйте.

Задача 2

Товариство з додатковою відповідальністю «Азалія» мало у банку два поточні рахунки. Для зберігання вільних грошових коштів і отримання додаткових прибутків Товариство вирішило відкрити депозитний рахунок у банку.

Які документи необхідно надати до банку ТДВ «Азалія» для відкриття депозитного рахунку? Чи можуть філії ТДВ «Азалія» відкривати у банку власні поточні рахунки та використовувати кошти з поточних і депозитного рахунків ТДВ? На які рахунки мають надходити кошти, отримані за результатами господарської діяльності філії ТДВ?

Задача 3

ТОВ «Фінансові послуги» розмістило в рекламній газеті повідомлення про залучення від населення грошових коштів на «вигідних умовах» та про надання грошей у позику усім бажаючим під «низькі відсотки». На прохання клієнтів показати ліцензію на надання фінансових послуг працівники цього ТОВ відповідали, що вона у сейфі генерального директора, який перебуває у відпустці.

Які господарські операції належать до фінансових послуг? Чи встановлені законодавством вимоги до суб'єктів, які надають такі послуги? Які права мають клієнти фінансових установ щодо отримання інформації? До якого органу слід звернутися клієнтам ТОВ «Фінансові послуги» з проханням надати відомості про його легалізацію як до установи, що має право залучати кошти громадян та надавати позики (кредити)?

Задача 4

Фізична особа-підприємець Дмитрук О.І. з метою погашення заборгованості за кредитним договором перед банком «Енергія» продав останньому грошову вимогу до фізичної особи-підприємця Климова С.І., термін платежу якої вже настав. Банк запропонував ФОП Климову С.І. погасити грошову вимогу. Щоб оплатити вимогу, ФОП Климов С.І. був змушений терміново продати за зниженою ціною товар, отриманий від ФОП Дмитрука О.І. Після цього ФОП Климов С.І. пред'явив вимогу до ФОП Дмитрука О.І. про відшкодування збитків, викликаних порушенням останнім договором, укладеного між ними при виконанні договору купівлі-продажу товару, про заборону уступки вимоги.

Чи правомірна вимога ФОП Климова С.І.? Чи буде дійсною уступка банку «Енергія» грошової вимоги, якщо між ФОП Дмитруком О.І. і ФОП Климов С.І. існує договір про її заборону? Вирішіть справу.

Задача 5

Фізична особа-підприємець Казаков Б.І., який займається оптовою реалізацією жіночого взуття іноземного виробництва, взяв кредит у банку «Кредит Плюс» під уступку йому свого права вимоги на одержання грошей від фізичної особи-підприємця Волкова В.О., що займається роздрібним продажем взуття. Право грошової вимоги комерційного банку до ФОП Волкова В.О. виникне через один місяць, у момент передачі останньому ФОП Казаковим Б.І. взуття.

Після одержання взуття від ФОП Казакова Б.І. ФОП Волков В.О. сплатив банку «Кредит Плюс» грошову вимогу. При цьому виявилось, що сплачена ним

сума перевищила суму боргу ФОП Казакова Б.І. банку «Кредит Плюс», забезпеченого уступкою вимоги. У процесі продажу з'ясувалось, що взуття, отримане ФОП Волковим В.О. від ФОП Казакова Б.І., має невеликі дефекти. У зв'язку з цим ціну на нього довелося знизити. ФОП Волков В.О. поніс збитки і звернувся до банку «Кредит Плюс» з вимогою повернення суми, що перевищує суму боргу, забезпечену уступкою вимоги.

Чи правомірна вимога ФОП Волкова В.О. до комерційного банку «КредитПлюс»? Коли право на уступку майбутньої грошової вимоги перейшло до банку «Кредит Плюс»? Вирішіть справу.

Тести

Тест 1

Сторонами договору факторингу є:

- а) банк і клієнт;
- б) позикодавець і позичальник;
- в) кредитор і боржник;
- г) фактор і клієнт.

Тест 2

Фактором за договором факторингу може бути:

- а) будь-яка фізична або юридична особа;
- б) банк або фінансова установа;
- в) банк або фінансова установа, а також фізична особа - підприємець, яка відповідно до закону має право здійснювати факторингові операції;
- г) господарська організація.

Тест 3

Клієнтом у договорі факторингу може бути:

- а) фізична або юридична особа, яка є суб'єктом підприємницької діяльності;
- б) фізична особа - підприємець;
- в) органи місцевого самоврядування;
- г) будь-який учасник цивільних правовідносин.

Тест 4

Договір факторингу може бути:

- а) реальним або консенсуальним, взаємним, відплатним;
- б) лише консенсуальним, взаємним, відплатним;
- в) лише реальним, взаємним, відплатним;
- г) договором приєднання, двостороннім, відплатним.

Тест 5

Договір факторингу є договором:

- а) публічним;
- б) змішаним;

- в) приєднання;
- г) умовним.

Тест 6

Предметом договору факторингу може бути:

- а) право грошової вимоги, строк платежу за якою настав (наявна вимога);
- б) право вимоги, яке виникне в майбутньому (майбутня вимога);
- в) уступка грошової вимоги, якщо вона не передбачена договором факторингу;
- г) все, зазначене в п. а) — б).

Тест 7

Форма договору факторингу може бути:

- а) письмова та підлягає державній реєстрації;
- б) проста письмова;
- в) письмова нотаріально посвідчена;
- г) будь-яка, зазначена в п. а) — в).

Рекомендована література та нормативно-правові акти:

1. Конституція України від 28 червня 1996 р. // Відомості Верховної Ради. - 1996. - № 30. - Ст. 141.
2. Закон України «Про інформацію» від 2 жовтня 1992 р. // Відомості Верховної Ради України. - 1992. - № 48. - Ст. 650.
3. Закон України «Про банки і банківську діяльність» від 7 грудня 2000 р. // Урядовий кур'єр. - 2001. - № 8. - 17 січня.
4. Закон України «Про платіжні системи та переказ коштів в Україні» від 5 квітня 2001 р. // Офіційний вісник України. - 2001. - № 20. - Ст. 828.
5. Закон України «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг» від 17 липня 2001 р. // Відомості Верховної Ради. - 2002. - № 1. - Ст. 1.
6. Господарський кодекс України від 16 січня 2003 р. // Голос України. - 2003. - 14 березня.
7. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 р. // Голос України. - 2003. - № 45 - 48.
8. Закон України «Про організацію формування та обігу кредитних історій» від 23 червня 2005 р. // Офіційний вісник України. - 2005. - № 29. - Ст. 1690.
9. Закон України «Про систему гарантування вкладів фізичних осіб» від 23 лютого 2012 р. // Відомості Верховної Ради України. - 2012. - № 50. - Ст. 564.
10. Закон України «Про споживче кредитування» від 15 листопада 2016 р. // Відомості Верховної Ради. - 2017. - № 1. - Ст. 2.
11. Закон України «Про спрощення процедур реорганізації та капіталізації банків» від 23 березня 2017 р. // Відомості Верховної Ради. - 2017. - № 21. - Ст. 241.

12. Закон України «Про валюту та валютні операції» від 21 червня 2018 р. // Відомості Верховної Ради. - 2018. - № 30. - Ст. 239.
13. Постанова Правління Національного банку України «Про затвердження Інструкції про порядок відкриття, використання і закриття рахунків у національній та іноземних валютах» від 12 листопада 2003 р. № 492 // Офіційний вісник України. – 2003. - № 51 (частина 1). – Ст. 2707.
14. Постанова Правління Національного банку України «Про затвердження Інструкції про безготівкові розрахунки в Україні в національній валюті» від 21 січня 2004 р. № 22 // Офіційний вісник України. – 2004. - № 13. – Ст. 908.
15. Постанова Правління Національного банку України «Про затвердження Правил розрахунку банками України загальної вартості кредиту для споживача та реальної річної процентної ставки за договором про споживчий кредит» від 8 червня 2017 р. № 49 // Офіційний вісник України. - № 52. - Ст. 1595.
16. Постанова Правління Національного банку України “Про затвердження Положення про ліцензування банків” від 22 грудня 2018 р. № 149 // Офіційний вісник України. - 2019. - № 12. - Ст. 435.
17. Постанова Пленуму Вищого господарського суду «Про деякі питання практики вирішення спорів, що виникають з кредитних договорів» від 24 листопада 2014 р. № 1 // Вісник господарського судочинства. – 2015. - №1.
18. Довідка за результатами вивчення судової практики вирішення спорів, пов’язаних із застосуванням банківського законодавства (2018 р.) // https://supreme.court.gov.ua/userfiles/media/Dovidka_banki_2.pdf
19. Безклубий І. Поняття банківської таємниці / І. Безклубий // Підприємництво, господарство і право. – 2005. - № 4. – С. 16 – 19
20. Вінник О.М. Господарське право: навч. посіб. / О. М. Вінник. - 2-ге вид., змін. та допов. - Київ: Правова єдність, 2009. - 766 с.
21. Віхров О.П. Правове регулювання господарських відносин в окремих сферах і галузях економіки: навч. посіб. / О.П. Віхров. - К.: Юрінком Інтер, 2017. - 448 с.
22. Возняковська К. Щодо основних суміжних категорій інституту неплатоспроможності банківських установ // Підприємство, господарство і право. - 2018. - № 5. - С. 68-72.
23. Возняковська К. Щодо проблем капіталізації банківських установ в умовах економіко-правових реформ в Україні // Підприємство, господарство і право. - 2017. - № 7. - С. 26-30.
24. Герасименко Н.О. Комунальні банки: реалії і перспективи правового регулювання / Н.О. Герасименко // Економіка і право. – 2013. – № 2 (36). – С. 81-87.
25. Герасименко Н.О. Поняття і господарсько-правові ознаки комунальних банків / Н.О. Герасименко // Правничий вісник Університету «КРОК». – 2011. – Вип. 10.– С. 52-59.

26. Герасименко Н.О. Права комунальних банків: перспективи законодавчого врегулювання / Н.О. Герасименко // Підприємництво, господарство і право. – 2012. – № 12. – С. 161-164.
27. Герасименко Н.О. Правове регулювання здійснення господарської діяльності комунальними банками / Право комунальної власності: сучасний погляд та перспективи розвитку: моногр. / за заг. ред. В.А. Устименка; НАН України, Ін-т економіко-правових досліджень. – Донецьк: ІЕП НАН України, 2013. – С. 376-402.
28. Герасименко Н.О. Удосконалення організаційно-господарських повноважень органів місцевого самоврядування по відношенню до комунальних банків / Н.О. Герасименко // Підприємництво, господарство і право. – 2013. – № 10. – С. 101-106.
29. Герасименко Н.О. Удосконалення правового регулювання здійснення комунальним банком господарських операцій / Н.О. Герасименко // Порівняльно-аналітичне право. – 2013. – № 3-2. – С. 158-161.
30. Науково-практичний коментар Господарського кодексу України: 3-тє вид., перероб. і допов. / За заг. ред. В.С. Щербини, Н.Б. Пацурії. – К.: Юрінком Інтер, 2019. - 816 с.
31. Пишний А. Правова природа статутного капіталу державних банків та особливості його збільшення / А. Пишний // Право України. – 2008. - № 1. – С. 35 – 41.
32. Пишний А. Публічно-правова характеристика державних банків в Україні / А. Пишний // Право України. – 2007. - № 11. – С. 52 – 57.
33. Подцерковний О. П. Господарське право: підручник. - К: Фенікс, 2018. - 616 с.
34. Попова А. Ринки не банківських фінансових послуг та їх інструменти / А. Попова // Право України. - 2018. - № 5. - С. 136-150.
35. Селезньова О. Проблема правового регулювання комунального банку / О. Селезньова // Право України. – 2006. - № 10. – С. 49 – 50.
36. Сироваткін С.А. Суб'єкти правовідносин у сфері кредитування в іноземній валюті / С.А. Сироваткін // Економіка та право. Серія «Право». - 2018. - № 2 (50). - С. 56 — 63.
37. Токунова А. Розумний строк надання доказів відступлення права вимоги за договором факторингу // Вісник Національної академії правових наук. - 2013. - № 3. - С. 222 — 226.
38. Шаповалова А. Правові проблеми банківської таємниці / А. Шаповалова // Право України. – 2007. - № 2. – С. 102 – 105.

Семінарське заняття 18. Правове регулювання страхової діяльності

Питання для обговорення на семінарському занятті

1. Загальні положення про страхову діяльність.
2. Законодавство про страхову діяльність.
3. Правове становище учасників страхової діяльності.
4. Державний нагляд за страховою діяльністю.

5. Договори страхування в системі господарських договорів.

Теми для написання рефератів

1. Історія становлення інституту страхування у світі.
2. Повноваження об'єднання страховиків.
3. Правові засади інституту перестраховання.
4. Страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів.
5. Правові засади, види і порядок страхування у галузі сільського господарства.
6. Правові засади страхування у галузі транспорту.
7. Страхування підприємницьких ризиків.
8. Правовий статус аварійних комісарів.
9. Правове становище страхових (перестрахових) брокерів.
10. Правове становище страхових (перестрахових) агентів.

Тести

Тест 1

Договір, за яким страховик страхує в іншого страховика ризик виконання частини своїх обов'язків перед страхувальником, є договором:

- а) страхування;
- б) перестраховання;
- в) страхування підприємницького ризику;
- г) страхування кредитних ризиків.

Тест 2

Договір страхування - це договір:

- а) односторонній;
- б) безоплатний;
- в) публічний;
- г) алеаторний.

Тест 3

Якщо при укладенні договору страхування страхувальник призначив фізичну або юридичну особу для одержання страхової виплати (вигодонабувача), то такий договір є договором:

- а) публічним;
- б) договором приєднання;
- в) на користь третьої особи;
- г) алеаторним.

Тест 4

Договір страхування вступає в силу з моменту:

- а) підписання договору;
- б) сплати першого страхового внеску;

- в) виплати страхового відшкодування;
- г) виплати страхової суми.

Тест 5

Договір страхування повинен бути укладений у формі:

- а) будь-якій;
- б) усній;
- в) письмовій нотаріально посвідченій;
- г) простій письмовій.

Тест 6

Сторонами договору страхування є:

- а) страховик, страхувальник, застрахована особа і вигодонабувач;
- б) страховик, страхувальник і треті особи;
- в) страховик і страхувальник;
- г) страхові посередники, страховик і страхувальник.

Тест 7

В якості страховиків договори страхування можуть укладати:

- а) будь-які юридичні особи;
- б) юридичні та фізичні особи;
- в) тільки юридичні особи, які мають ліцензію на здійснення страхової діяльності.

Тест 8

Хто видає ліцензії страховим компаніям для здійснення страхової діяльності:

- а) Міністерство економіки України;
- б) Національний банк України;
- в) Комітет у справах нагляду за страховою діяльністю;
- г) Моторне (транспортне) страхове бюро.

Тест 9

В яких організаційно-правових формах може бути створений страховик (страхова компанія):

- а) повне та командитне товариство;
- б) акціонерне товариство;
- в) товариство з додатковою відповідальністю;
- г) у всіх формах, зазначених у п. а) - в).

Тест 10

Предметом безпосередньої діяльності страховика може бути:

- а) страхування;
- б) перестрахування;

- в) фінансова діяльність, пов'язана з формуванням, розміщенням страхових резервів та їх управлінням;
г) вся діяльність, зазначена в п. а) — в).

Тест 11

Страхувальниками за договором страхування можуть бути:

- а) тільки юридичні особи;
б) будь-які фізичні особи;
в) юридичні особи та дієздатні фізичні особи;
г) будь-які юридичні та фізичні особи.

Тест 12

Згідно із законодавством України страховими посередниками є:

- а) страхові агенти;
б) страхові брокери;
в) перестрахові брокери;
г) всі особи, зазначені в п. а) - в).

Тест 13

Фізичні особи або господарські організації, які діють від імені та за дорученням страховика і виконують частину його функцій у сфері страхової діяльності є:

- а) страховими агентами;
б) страховими брокерами;
в) перестраховими брокерами;
г) аварійними комісарами.

Тест 14

Майнові інтереси, які не суперечать закону і пов'язані з відшкодуванням шкоди, завданої страхувальником, є предметом договору:

- а) перестраховання;
б) особистого страхування;
в) майнового страхування;
г) страхування відповідальності.

Тест 15

Суброгація - це перехід права вимоги до особи, яка відповідальна за настання страхового випадку:

- а) від страхувальника до страховика;
б) від страховика до страхувальника;
в) від страхувальника до вигодонабувача;
г) від страховика до застрахованої особи.

Тест 16

До істотних умов договору страхування належать:

- а) франшиза, розмір страхового платежу та строк договору;
- б) сторони договору страхування;
- в) предмет, строк договору, страховий випадок, розмір страхового платежу;
- г) страховий ризик та страховий платіж.

Тест 17

Страховий ризик — це:

- а) певна подія, на випадок якої проводиться страхування і яка має ознаки ймовірності та випадковості настання;
- б) подія, яка не має ознак ймовірності та випадковості її настання;
- в) подія, настання якої залежить від волі учасників страхових правовідносин;
- г) подія, з настанням якої страховик зобов'язаний виплатити страхувальнику страхове відшкодування.

Тест 18

Страхове відшкодування - це страхова виплата, яка здійснюється страховиком у межах страхової суми при настанні страхового випадку за договорами:

- а) особистого та майнового страхування;
- б) майнового страхування і страхування відповідальності;
- в) страхування життя та страхування здоров'я;
- г) страхування відповідальності та особистого страхування.

Тест 19

Страховий внесок - це:

- а) плата страховика страхувальнику у зв'язку з настанням страхового випадку;
- б) податок, який сплачує страховик до державного бюджету;
- в) плата за страхування;
- г) страхова сума, визначена договором.

Тест 20

Страховик зобов'язаний, як тільки стане відомо про настання страхового випадку, вжити заходів щодо оформлення всіх необхідних документів для своєчасного здійснення страхової виплати страхувальникові, протягом:

- а) п'ятнадцяти робочих днів;
- б) десяти робочих днів;
- в) семи робочих днів;
- г) двох робочих днів.

Питання для самоконтролю

1. Що таке страхування?
2. Які форми страхування є в Україні?
3. Хто є учасниками правовідносин у сфері страхування?
4. Дайте визначення понять «страховики» та «страхувальники».
5. Які види включає обов'язкове страхування?

Рекомендована література та нормативно-правові акти:

1. Закон України «Про страхування» від 7 березня 1996 р. // Відомості Верховної Ради України. - 1996. - № 18. - Ст. 78.
2. Закон України «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг» від 12 липня 2001 р. // Офіційний вісник України. - 2001. - № 32. - Ст. 1457.
3. Господарський кодекс України від 16 січня 2003 р. // Голос України. 2003. № 49-50.
4. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 р. // Голос України. 2003. № 45-48.
5. Закон України «Про обов'язкове страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів» від 1 липня 2004 р. // Відомості Верховної Ради України. - 2005. - № 1. - Ст. 1.
6. Постанова Кабінету Міністрів України «Про Порядок провадження діяльності страховими посередниками» від 18 грудня 1996 р. № 1523 // Зібрання постанов Уряду України. - 1996. - № 21. - Ст. 590.
7. Розпорядження Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України „Про затвердження Положення про реєстрацію страхових перестрахових брокерів і ведення державного реєстру страхових та перестрахових брокерів” від 28 травня 2004 р. № 736 // Офіційний вісник України. - 2004. - № 26. - Ст. 1721.
8. Постанова правління НБУ «Про затвердження Положення про організацію, проведення та оформлення результатів інспекційних перевірок учасників ринків небанківських фінансових послуг» від 26 лютого 2021 р. № 22 // Офіційний вісник України. - 2021. - № 25. - Ст. 1216.
9. Постанова правління НБУ «Про затвердження Положення про визначення умов провадження діяльності з надання фінансових послуг, здійснення яких потребує відповідної ліцензії (ліцензійних умов)» від 30 березня 2021р. № 27 // Офіційний вісник України. - 2021. - № 29. - Ст. 1671.
10. Огляд за результатами вивчення судової практики вирішення господарськими судами спорів, що виникли з договорів страхування (2018-2019 роки) // https://supreme.court.gov.ua/userfiles/media/Ogljad_KGS_2018_2019.pdf
11. Дайджест судової практики Великої Палати Верховного Суду у справах, пов'язаних зі страховими правовідносинами (2019 р.) // <https://supreme.court.gov.ua/userfiles/media/Dajdjest.pdf>

12. Огляд практики щодо розгляду Верховним Судом справ у сфері страхування, якщо такі рішення ухвалені у спорах, віднесених до юрисдикції господарських судів, за січень 2020 року – квітень 2021 року // https://supreme.court.gov.ua/userfiles/media/new_folder_for_uploads/supreme/Oglyad_strahuvannya_2020_2021.pdf
13. Вінник О.М. Господарське право: навч. посіб. / О. М. Вінник. - 2-ге вид., змін. та допов. - Київ: Правова єдність, 2009. - 766 с.
14. Віхров О.П. Правове регулювання господарських відносин в окремих сферах і галузях економіки: навч. Посіб. - К.: Юрінком Інтер, 2017. - 448 с.
15. Войцеховська І.М. Господарсько-правове регулювання перестрахової діяльності: дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук: 12.00.04 «Господарське право; господарсько-процесуальне право» / І. М. Войцеховська. – Київ, 2017. – 241 с.
16. Войцеховська І.М. Державне регулювання перестрахової діяльності: об'єктивна необхідність та форми здійснення / І.М. Войцеховська // Часопис Київського університету права. – № 2. – 2016. – С. 197–200.
17. Войцеховська І.М. Поняття і сутність перестраховування / І. М. Войцеховська. // Юридичний вісник. Повітряне і космічне право. – 2015. – № 1 (34). – С. 110–114.
18. Войцеховська І.М. Поняття, ознаки та зміст перестрахової діяльності / І. М. Войцеховська. // Адміністративне право і процес. – 2015. – № 3 (13). – С. 298–305.
19. Войцеховська І.М. Поняття, види та класифікація підприємницького ризику / І.М. Войцеховська. // Право і суспільство. – 2014. – № 6-1, частина 2. – С. 84–89.
20. Горіславська І. Аварійний комісар як суб'єкт аграрних страхових правовідносин / І. Горіславська // Підприємництво, господарство і право. – 2012. - № 6. – С. 132 – 134.
21. Господарське право України: підручник. За ред. О.П. Подцерковного. - Одеса: Фенікс, 2018. - 616 с.
22. Заєць О. Особливості діяльності аварійних комісарів та їх роль при з'ясуванні причин і обставин страхових випадків в Україні / О. Заєць // Підприємництво, господарство і право. - 2010. - № 3. - С. 98-100.
23. Науково-практичний коментар Господарського кодексу України: 3-тє вид., перероб. і допов. / За заг. ред. В.С. Щербини, Н.Б. Пацурії. – К.: Юрінком Інтер, 2019. - 816 с.
24. Пацурія Н. Страхування підприємницьких ризиків як засіб забезпечення правового порядку в сфері господарювання / Н. Пацурія, І. Войцеховська // Юридичний вісник. - 2014. - № 4. - С. 147-151.
25. Подцерковний О. П. Господарське право: підручник. - К: Фенікс, 2018. - 616 с.
26. Правове регулювання діяльності у сфері страхування та перестраховування: проблеми теорії та практики: монографія / Н. Б. Пацурія,

- І. М. Войцеховська, А. С. Головачова. – К. : Видавництво Ліра-К, 2017. – 256 с.
27. Правове регулювання діяльності у сфері страхування та перестраховування: проблеми теорії та практики: монографія / Н. Б. Пацурія, І. М. Войцеховська, А. С. Головачова. – К.: Видавництво Ліра-К, 2017. – 256 с.
28. Правове регулювання страхової діяльності: навч. посіб. / О.П. Гетманець, О.М. Шуміло, Т.В. Колеснік та ін. ; за ред. О.П. Гетманець, О.М. Шуміла. – К.: Хай-Тек Прес, 2014. – 400 с.
29. Резнікова В. Оцінка ризиків у підприємстві та управлінні ними / В. В. Резнікова, Р. Стефанчук // Право України. - 2018. - № 5. - С. 101-115.
30. Резнікова В.В. Правове становище страхових (перестрахових) брокерів як посередників на страховому ринку / В. В. Резнікова // Вісник господарського судочинства. – 2009. - № 5. – С. 87 – 95.
31. Семеняка В. Правила страхування: теоретико-правові та прикладні аспекти / В. Семеняка // Право України. - 2007. - № 4. - С. 47-50.
32. Щербина В. С. Господарське право: підручник / В. С. Щербина. — 6-те вид., перероб. і допов. — К.: ЮрінкомІнтер, 2013. — 640 с.
33. Яворський Я. Ознаки договору страхування: українська практика та зарубіжний досвід / Я. Яворський // Право України. - 2007. - № 9. - С. 94-96.
34. Якібчук Н. Підстави виникнення правовідносин страхування цивільної відповідальності власників наземних транспортних засобів / Н. Якібчук // Підприємництво, господарство і право. – 2008. - № 8.

Семінарське заняття 19. Правові засади бухгалтерського обліку та аудиторської діяльності

Питання для обговорення на семінарському занятті:

1. Поняття, мета та принципи бухгалтерського обліку.
2. Державне регулювання бухгалтерського обліку.
3. Основи організації та ведення бухгалтерського обліку.
4. Поняття, мета, завдання та схема процесу аудиторської діяльності.
5. Характеристика видів аудиту.
6. Суб'єкти аудиторської діяльності: правове становище.
7. Вимоги до здійснення аудиту та надання аудиторських послуг.
8. Вимоги до аудиторських фірм.
9. Статистична інформація суб'єктів господарювання.

Теми для написання рефератів:

1. Роль Аудиторської палати України в регулюванні відносин у сфері надання аудиторських послуг.
2. Організація та ведення бухгалтерського обліку в господарських організаціях.
3. Державне регулювання аудиторської діяльності.
4. Форми та зміст аудиторських послуг.

5. Особливості бухгалтерського обліку на державних і комунальних підприємствах та подання звітності такими підприємствами.
6. Аудит як різновид фінансового контролю.
7. Розвиток системи електронної звітності в Україні

Ситуаційні задачі

Задача 1

Троє громадян, один з яких мав сертифікат аудитора, вирішили створити аудиторську фірму, яку мав очолити засновник з найбільшою часткою – 45%, проте без будь-яких навичок та знань (і відповідно – освіти), необхідних для проведення аудиту та надання аудиторських послуг.

Які вимоги до аудиторських фірм? Яким вимогам має відповідати особа, яка бажає очолювати аудиторську фірму? Чи встановлює закон співвідношення часток засновників-аудиторів та засновників-неаудиторів? Які дії необхідно вчинити засновникам, щоб створити аудиторську фірму відповідно до встановлених законом вимог?

Тести

Тест 1

Що являє собою поняття «аудиторська діяльність»?

- а) незалежна професійна діяльність аудиторів та суб'єктів аудиторської діяльності, зареєстрованих у Реєстрі аудиторів та суб'єктів аудиторської діяльності, з надання аудиторських послуг;
- б) незалежна професійна діяльність аудиторів, виключаючи суб'єкти аудиторської діяльності, що надають аудиторські послуги;
- в) сукупність аудиторських послуг з перевірки даних показників фінансової звітності;
- г) сукупність аудиторських послуг з консолідованої фінансової звітності юридичної особи або представництва іноземного суб'єкта господарювання.

Тест 2

Аудитором є:

- а) юридична особа, яка підтвердила кваліфікаційну придатність до провадження аудиторської діяльності;
- б) фізична особа, яка підтвердила кваліфікаційну придатність до провадження аудиторської діяльності;
- в) фізична або юридична особа, яка підтвердила кваліфікаційну придатність до провадження аудиторської діяльності;
- г) особа, якій не обов'язково підтверджувати кваліфікаційну придатність до провадження аудиторської діяльності, та мати відповідний практичний досвід.

Тест 3

Аудиторам забороняється:

а) використовувати свої повноваження з метою одержання неправомірної вигоди, але не забороняється прийняття обіцянки чи пропозиції такої вигоди для себе чи інших осіб;

б) займатися іншими видами підприємницької діяльності, що виключає їх права отримувати дивіденди від акцій та доходи від інших корпоративних прав та не може мати непогашених судимостей;

в) займатися іншими видами підприємницької діяльності, що не виключає їх права отримувати дивіденди від акцій та доходи від інших корпоративних прав;

г) займатися іншими видами підприємницької діяльності, що не виключає їх права отримувати дивіденди від акцій та доходи від інших корпоративних прав та може мати одну непогашену судимість.

Тест 4

Що з перелічених видів діяльності не відноситься до професійної діяльності аудиторів?

Варіанти відповідей:

а) завдання з виконання непогоджених процедур стосовно фінансової інформації;

б) ведення та відновлення бухгалтерського обліку;

в) експертиза і оцінка стану фінансово-господарської діяльності;

г) проведення перевірки іпотечного покриття відповідно до Закону України «Про іпотечні облигації».

Тест 5

Який відсоток у статутному капіталі не може перевищувати загальний розмір частки засновників (учасників) аудиторської фірми, які не є аудиторами?

а) 50%;

б) 40%;

в) 25%;

г) 30%.

Тест 6

Поняття «бухгалтерський облік» визначається як:

а) процес виявлення, вимірювання, реєстрації інформації про діяльність підприємства внутрішнім користувачам для прийняття рішень;

б) процес виявлення, вимірювання, реєстрації, накопичення, узагальнення, зберігання та передачі інформації про діяльність підприємства зовнішнім та внутрішнім користувачам для прийняття рішень;

в) процес виявлення, вимірювання, реєстрації, накопичення, узагальнення, зберігання та передачі інформації про діяльність підприємства зовнішнім користувачам для узгодження рішень;

г) процес виявлення, вимірювання, реєстрації, накопичення, узагальнення, зберігання та передачі інформації тільки про фінансову або

підприємницьку діяльність підприємства зовнішнім та внутрішнім користувачам для прийняття рішень.

Тест 7

Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» поширюється на:

- а) юридичних осіб та представництва іноземних суб'єктів господарської діяльності;
- б) тільки юридичних осіб;
- в) юридичних осіб, представництва іноземних суб'єктів господарської діяльності, операції з виконання державного та місцевих бюджетів і складання фінансової звітності про виконання бюджетів;
- г) юридичних осіб та операції з виконання державного та місцевих бюджетів і складання фінансової звітності про виконання бюджетів.

Тест 8

Перший звітний період новоствореного підприємства може бути:

- а) менш як 12 місяців, але не більш як 15 місяців;
- а) від 6 до 18 місяців;
- б) менш як 6 місяців, але не більш як 18 місяців;
- в) менш як 12 місяців, але не більш як 18 місяців.

Завдання:

1. Які складові публічної бухгалтерської звітності?
2. Що таке «актив» і «пасив» балансу?
3. Що розуміється під майном суб'єкта господарювання у бухгалтерському обліку?
4. Що таке кредиторська заборгованість і як довго вона може перебувати на балансі організації?
5. Що таке дебіторська заборгованість і як довго вона може перебувати на балансі організації?
6. Які організації і в яких випадках зобов'язані публікувати у засобах масової інформації свої річні звіти, бухгалтерські баланси?
7. Які права та обов'язки аудиторської фірми?

Рекомендована література та нормативно-правові акти:

1. Закон України «Про державну статистику» від 17 вересня 1992 р. (в редакції Закону від 13 липня 2000 р.) // Офіційний вісник України. – 2000. - № 33. – Ст. 1398.
2. Закон України «Про інформацію» від 2 жовтня 1992 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1992. - № 48. – Ст. 650.
3. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16 липня 1999 р. // Відомості Верховної Ради України. - 1999. - № 40. - Ст. 365.

4. Закон України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом» від 28 листопада 2002 р. // Урядовий кур'єр. - 2002. - 11 грудня.
5. Господарський кодекс України від 16 січня 2003 р. // Голос України. – 2003. - № 49 - 50.
6. Закон України «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність» від 21 грудня 2017 р. // Відомості Верховної Ради. - 2018. - № 9. - Ст. 50.
7. Постанова Кабінету Міністрів України „Про затвердження Порядку подання фінансової звітності” від 28 лютого 2000 р. № 419 // Офіційний вісник України. – 2000. - № 9. – Ст. 344.
8. Наказ Міністерства фінансів України „Про затвердження Положення про порядок бухгалтерського обліку окремих активів та операцій і Змін до деяких нормативно-правових актів Міністерства фінансів України з бухгалтерського обліку” від 19 грудня 2006 р. № 1213 // Офіційний вісник України. – 2006. - № 52. – Ст. 3532.
9. Наказ Міністерства фінансів України „Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»” від 7 лютого 2013 р. № 73 // Офіційний вісник України. – 2013. - № 19. - Ст. 665.
10. Облік та нормативно-правове забезпечення підприємницької діяльності: навчальний посібник / Н. Я. Зарудна, О. М. Кундеус, Т. А. Яковець. – Тернопіль: ТАЙП, 2016. – 283 с.
11. Подцерковний О. П. Господарське право: підручник. - К: Фенікс, 2018. - 616с.
12. Синкова О. Правове регулювання стандартизації системи звітності і обліку // Право України. – 2007. - № 6. – С. 33 – 36.
13. Щербина В.С. Господарське право: підручник / В.С. Щербина. – 5-те вид., перероб. і допов. – К.: Юрінком Інтер, 2012. – 600 с.

Семінарське заняття 20. Правове регулювання зовнішньоекономічної діяльності

Питання для обговорення на семінарському занятті

1. Поняття, види та суб'єкти зовнішньоекономічної діяльності.
2. Державне регулювання зовнішньоекономічної діяльності.
3. Законодавство про зовнішньоекономічну діяльність.
4. Поняття, зміст, види та облік зовнішньоекономічних договорів (контрактів).
5. Захист прав і законних інтересів суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності.
6. Поняття, форми, види іноземних інвестицій.
7. Гарантії і компенсації іноземним інвесторам.
8. Правове становище торгово-промислових палат.

Теми для написання рефератів:

1. Особливі умови зовнішньоекономічних договорів.
2. Правове регулювання платіжних умов у зовнішньоекономічних контрактах.
3. Відповідальність у зовнішньоекономічних відносинах.
4. Правила ІНКОТЕРМС у системі правового регулювання зовнішньоекономічних договорів.
5. Процедури ліцензування і квотування у зовнішньоекономічній діяльності.
6. Особливості правового режиму іноземного інвестування.
7. Порядок використання корпоративної та договірної форм іноземного інвестування.
8. Врегулювання спорів між інвесторами та органами виконавчої влади в Україні.
9. Правове регулювання угод про розподіл продукції.
10. Роль місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування у залученні іноземних інвестицій.

Задача 1

Представництво білоруського підприємства „Торф-плюс”, розташоване в м. Житомирі, уклало договір поставки з Колективним сільськогосподарським підприємством „Торфпереробка”, за умовами якого білоруське підприємство зобов’язалось поставити КСП протягом 10 місяців 2000 тон торфу, який видобуто на території Республіки Білорусь.

Чи буде вказаний договір зовнішньоекономічним? Чи підлягає такий договір державній реєстрації? Відповідь обґрунтуйте.

Задача 2

Приватне підприємство „Ататюрк”, яке займається рекламною діяльністю на території України і Туреччини, вирішило відкрити рахунки в турецькому банку.

Чи вправі підприємство відкривати такі рахунки? Чи змінилось би вирішення задачі, якщо би підприємство „Ататюрк” було не приватним, а перебувало в державній чи комунальній власності?

Задача 3

Іноземна акціонерна компанія вирішила заснувати в Україні дочірнє підприємство з 100% іноземним капіталом.

Яка організаційно-правова форма може бути використана в даному разі? Чи присутні в даному випадку всі ознаки зовнішньоекономічної діяльності? У чому полягатиме специфіка такого підприємства? Що необхідно зробити іноземній компанії для створення свого дочірнього підприємства на території України?

Тести

Тест 1

Які правові режими застосовуються до суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності за законодавством України?

- а) національний режим;
- б) режим найбільшого сприяння;
- в) спеціальний режим;
- г) усі перелічені.

Тест 2

Який правовий режим застосовується до підприємства з іноземними інвестиціями в Україні?

- а) режим найбільшого сприяння;
- б) національний режим;
- в) спеціальний режим;
- г) усі перелічені.

Тест 3

З якого моменту виникає право на здійснення зовнішньоекономічної діяльності за чинним законодавством України?

- а) у фізичних осіб - з моменту набуття ними цивільної дієздатності і реєстрації їх як підприємців;
- б) у юридичних осіб - відповідно до їх статутних документів з моменту набуття ними статусу юридичної особи;
- в) реєстрації суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності у митних органах;
- г) усі перелічені умови.

Тест 4

Який із перелічених засобів правового захисту може використати покупець у разі невиконання продавцем його зобов'язань за зовнішньоекономічним договором (контрактом)?

- а) вимагати відшкодування завданих збитків;
- б) заявити про розірвання договору за наявності певних умов;
- в) здійснити права стосовно реального виконання зобов'язань продавцем;
- г) усі перелічені засоби.

Тест 5

Спеціальні санкції у сфері зовнішньоекономічної діяльності - це:

- а) позбавлення права на застосування режиму сприяння зовнішньоекономічної діяльності;
- б) відмова у митному оформленні товарів при здійсненні експортно-імпортних операцій;
- в) тимчасове зупинення зовнішньоекономічної діяльності;

г) застосування до конкретних суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності та іноземних суб'єктів господарської діяльності індивідуального режиму ліцензування.

Тест 6

Які органи розглядають спори між суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності України та іноземними суб'єктами господарської діяльності?

- а) суди загальної юрисдикції;
- б) господарські суди;
- в) за згодою сторін спору - арбітражні (третейські) суди;
- г) усі перелічені органи.

Рекомендована література та нормативно-правові акти:

1. Закон України «Про зовнішньоекономічну діяльність» від 16 квітня 1991 р. // *Голос України*. – 1991. - № 112. – 12 червня.
2. Закон України «Про міжнародний комерційний арбітраж» від 24 лютого 1994 р. // *Відомості Верховної Ради України*. – 1994. - № 25. – Ст. 198.
3. Закон України «Про порядок здійснення розрахунків в іноземній валюті» від 23 вересня 1994 р. // *Відомості Верховної Ради України*. – 1994. - №40. – Ст. 364.
4. Закон України «Про режим іноземного інвестування» від 19 березня 1996 р. // *Відомості Верховної Ради України*. – 1996. - № 19. – Ст. 80.
5. Закон України «Про торгово-промислові палати в Україні» від 2 грудня 1997 р. // *Відомості Верховної Ради України*. – 1998. - № 13. – Ст. 52.
6. Закон України «Про захист національного товаровиробника від демпінгового імпорту» від 22 грудня 1998 р. // *Відомості Верховної Ради України*. – 1999. - № 9. – Ст. 65.
7. Закон України «Про регулювання товарообмінних (бартерних) операцій у галузі зовнішньоекономічної діяльності» від 23 грудня 1998р. // *Відомості Верховної Ради України*. – 1999. - № 2. – Ст. 47.
8. Закон України «Про захист національного товаровиробника від субсидованого імпорту» від 22 грудня 1998 р. // *Відомості Верховної Ради України*. – 1999. - № 12. – Ст. 80.
9. Закон України «Про угоди про розподіл продукції» від 14 вересня 1999 р. // *Офіційний вісник України*. – 1999. - № 40. – Стор. 2.
10. Господарський кодекс України від 16 січня 2003 р. // *Голос України*. – 2003. - № 49 - 50.
11. Закон України «Про міжнародне приватне право» від 23 червня 2005 р. // *Офіційний вісник України*. – 2005. - № 29. – Ст. 1694.
12. Закон України «Про валюту та валютні операції» від 21 червня 2018 р. // *Відомості Верховної Ради*. 2018. № 30. Ст. 239.
13. Постанова Кабінету Міністрів України (спільно з Національним банком України) «Про типові платіжні умови зовнішньоекономічних

- договорів (контрактів) і типові форми захисних застережень до зовнішньоекономічних договорів (контрактів), які передбачають розрахунки в іноземній валюті» від 21 червня 1995 р. № 444 // Зібрання постанов Уряду України. – 1995. – № 9. – Ст. 243.
14. Порядок видачі висновку щодо продовження граничних строків розрахунків за окремими операціями з експорту та імпорту товарів, установлених Національним банком, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 13 лютого 2019 року № 104 // Офіційний вісник України. – 2019. - № 17. - Ст. 592.
  15. Наказ Міністерства зовнішніх економічних зв'язків і торгівлі України „Про затвердження Інструкції про порядок реєстрації представництв іноземних суб'єктів господарської діяльності в Україні” від 18 січня 1996 р. № 30 // Урядовий кур'єр. – 1996. - № 40 – 41. – 29 лютого.
  16. Наказ Міністерства економіки України, Міністерства фінансів України «Про затвердження Тимчасової методики розрахунку балансу інтересів держави та інвестора при укладанні угод про розподіл продукції у сфері видобування вуглеводнів» від 23 серпня 2007 р. № 278/969 // Офіційний вісник України. - 2007. - № 70. – Ст. 2666.
  17. Вінник О.М. Господарське право: навч. посіб. / О. М. Вінник. - 2-ге вид., змін. та допов. - Київ: Правова єдність, 2009. - 766 с.
  18. Віхров О.П. Правове регулювання господарських відносин в окремих сферах і галузях економіки: навч. посіб. - К.: Юрінком Інтер, 2017. - 448 с.
  19. Ковальський Д.В., Хомченков Д.М. Аналітичний огляд стану розгляду господарськими судами України справ зі спорів за участю іноземних інвесторів, підприємств з іноземними інвестиціями // Вісник господарського судочинства. – 2011. - № 5. – С. 33 – 39.
  20. Коссак В.М., Михайлів М.О. Правове регулювання іноземних інвестицій та міжнародної технічної допомоги в Україні: Підручник. – К.: Видавничий Дім «Ін Юре», 2008.
  21. Минюк Д. Юридична відповідальність суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності в Україні та порядок її застосування / Д. Минюк // Підприємництво, господарство і право. – 2007. - № 6. – С. 84 – 87.
  22. Мілаш В. Законодавчі дефініції термінів «зовнішньоекономічна діяльність» і «зовнішньоекономічний договір»: подальший розвиток чи поглиблення дефекту / В. Мілаш // Право України. - 2019. - № 8. - С. 195 — 209.
  23. Мілаш В.С. Захисні застереження в зовнішньоекономічному договорі: монографія. - Полтава, 2004. - 180 с.
  24. Науково-практичний коментар Господарського кодексу України: 3-тє вид., перероб. і допов. / За заг. ред. В.С. Щербини, Н.Б. Пацурії. – К.: Юрінком Інтер, 2019. - 816 с.
  25. Поединок В.В. Правове регулювання зовнішньоекономічної діяльності: навч. посібник. - К.: Юрінком Інтер, 2006. - 288 с.

26. Правові основи зовнішньоекономічної діяльності: навчальний посібник. За відповід. ред. Л.С. Сміяна. – К.: КНТ, 2008. – 416 с.
27. Принципи міжнародних комерційних договорів (Принципи УНІДРУА) // Принципы международных коммерческих договоров УНИДРУА. 2004. - М.: Статут, 2006.
28. Школьний Є. Проблеми визначення правового статусу держави при здійсненні нею зовнішньоекономічної діяльності / Є. Школьний // Підприємництво, господарство і право. - 2015. - № 5 (233). - С. 63-66.
29. Школьний Є. Юридична відповідальність держави як суб'єкта зовнішньоекономічної діяльності / Є. Школьний // Підприємництво, господарство і право. - 2017. - № 11. - С. 70-74.
30. Щербина В. С. Господарське право: підручник / В. С. Щербина. — 6-те вид., перероб. і допов. — К.: Юрінком Інтер, 2013. — 640 с.

Семінарське заняття 21. Спеціальні режими господарювання

Питання для обговорення на семінарському занятті

1. Поняття та види, правовий режим спеціальних (вільних) економічних зон.
2. Порядок утворення та ліквідації спеціальних (вільних) економічних зон.
3. Управління спеціальними (вільними) економічними зонами.
4. Правовий режим концесійної діяльності.
5. Правове регулювання концесійного договору.
6. Характеристика правового регулювання господарювання в умовах надзвичайного і воєнного стану.
7. Правове регулювання господарювання на тимчасово окупованій території, на території проведення антитерористичної операції.
8. Правове регулювання інших спеціальних режимів господарювання (у Збройних Силах України та ін.). Поняття санкцій.

Теми для написання рефератів:

1. Правовий режим господарської діяльності в умовах воєнного стану.
2. Прикордонний режим господарської діяльності.
3. Правове регулювання санкцій за чинним українським законодавством.
4. Функціонування офшорних зон: зарубіжний досвід.
5. Правове регулювання концесійних конкурсів.
6. Правовий режим концесії у сфері будівництва автомобільних доріг.
7. Правовий режим функціонування об'єктів критичної інфраструктури.
8. Особливості цивільно-правової та господарсько-правової відповідальності в умовах проведення антитерористичної операції.

Ситуаційні задачі

Задача 1

Міська рада на своєму сесійному засіданні ухвалила рішення про передання в концесію строком на 8 років розташованого на околиці міста старого занедбаного приміщення готелю, що перебував у комунальній власності і потребував реконструкції. Консорціум «Мальовничі міста України» - єдиний потенційний концесіонер, що погодився на реконструкцію та експлуатацію цього готелю, враховуючи значний туристичний потенціал регіону, не був згодний із занадто коротким строком концесійного договору, що пропонувався міською радою.

На який термін може укладатися концесійний договір? В якому порядку він укладається? Які істотні умови концесійного договору? Чи підлягає він реєстрації? Які дії зі сторони концесієдавця і потенційного концесіонера необхідні для встановлення концесійних відносин у даному випадку?

Задача 2

Директор Яворівського національного природного парку спільно з директором Товариства з обмеженою відповідальністю „Туристична фірма „Дружба” вирішили збудувати туристичний центр на території природного парку у складі: 10 одноповерхових будинків для проживання туристів, літньої та зимової кухні, будівлі для проведення конференцій та представницьких заходів.

Чи відповідатиме чинному законодавству будівництво вказаного туристичного центру на території Яворівського національного природного парку? Відповідь обґрунтуйте з посиланням на норми чинного законодавства.

Задача 3

З метою отримання додаткових коштів для проведення авіаційних навчань військовослужбовців керівник військової авіаційної частини вирішив відкрити пекарню з випікання хлібобулочних виробів для наступного продажу цих виробів. Перш ніж видати відповідний наказ, він звернувся за консультацією до юриста військової частини.

Чи відповідатиме чинному законодавству заснування авіаційною частиною пекарні для випікання та подальшого продажу хліба? Яку консультацію повинен надати юрист керівнику військової частини?

Тести

Тест 1

Частина території України, на якій встановлюються і діють спеціальний правовий режим економічної діяльності та порядок застосування і дії законодавства України, це:

- а) виключна морська економічна зона;
- б) вільна економічна зона;
- в) інвестиційна економічна зона;

г) зона митного контролю.

Тест 2

Статус і територія спеціальної (вільної) економічної зони, а також строк, на який вона створюється, визначаються:

- а) органом управління спеціальної (вільної) економічної зони;
- б) Верховною Радою України;
- в) Кабінетом Міністрів України;
- г) органом місцевого самоврядування.

Тест 3

Які ознаки не притаманні спеціальним (вільним) економічним зонам?

- а) строковість;
- б) територіальна обмеженість;
- в) створення на підставі Указу Президента;
- г) спеціальний порядок управління.

Тест 4

Який максимальний строк дії концесійного договору відповідно до українського законодавства?

- а) 10 років;
- б) 20 років;
- в) 30 років;
- г) 50 років;
- д) 100 років.

Тест 5

Головні завдання, що вирішуються при функціонуванні вільних економічних зон:

- а) економічні;
- б) соціальні;
- в) політичні;
- г) науково-технічні.

Тест 6

Які фактори розміщення враховуються при створенні вільних економічних зон:

- а) забезпеченість об'єктами виробничої та соціальної інфраструктури згідно з міжнародними стандартами;
- б) розвинена система комунікацій, розгалужена транспортна мережа;
- в) територіальна обмеженість вільних економічних зон;
- г) відсутність екологічних обмежень щодо створення вільних економічних зон.

Тест 7

На території вільних економічних зон для іноземного інвестора встановлюється такий правовий режим:

- а) режим найбільшого сприяння;
- б) національний режим;
- в) спеціальний режим;
- г) недискримінаційний режим.

Завдання

1. Назвіть ознаки спеціальних (вільних) економічних зон.
  2. Перелічіть документи, необхідні для створення спеціальних (вільних) економічних зон.
  3. Визначте характерні риси концесійної діяльності.
  4. Які види спеціальних режимів господарювання передбачені Господарським кодексом України?
  5. Чим викликана необхідність встановлення спеціальних режимів господарювання?
  6. Назвіть характерні риси концесійної діяльності?
  7. Які категорії осіб беруть участь у відносинах, пов'язаних з концесійною діяльністю?
  8. Які з перелічених об'єктів можуть бути передані в концесію:
    - а) об'єкти водопостачання і водовідведення;
    - б) житлові будинки;
    - в) цілісний майновий комплекс підприємства з виробництва молочної продукції;
    - г) атомна електростанція;
    - д) пасажирський пароплав;
    - е) автомобільна дорога місцевого значення (в межах міста);
    - є) автомобільна дорога загальнодержавного значення?
- Який порядок передачі в концесію відповідних об'єктів?*

Рекомендована література та нормативно-правові акти:

1. Конституція України від 28 червня 1996 р. // Відомості Верховної Ради. - 1996. - № 30. - Ст. 141.
2. Закон України «Про зовнішньоекономічну діяльність» від 16 квітня 1991р. // Відомості Верховної Ради. - 1991. - № 29. - Ст. 377.
3. Закон України „Про охорону навколишнього природного середовища” від 25 червня 1991 р. // Відомості Верховної Ради України. - 1991. - № 41. – Ст. 546.
4. Закон України «Про державний кордон» від 4 листопада 1991 р. // Відомості Верховної Ради. – 1992. - № 2. – Ст. 5.
5. Закон України „Про природно-заповідний фонд України” від 16 червня 1992р. // Голос України. - 1992. - 25 липня.

6. Закон України «Про загальні засади створення і функціонування спеціальних (вільних) економічних зон» від 13 жовтня 1992 р. // Відомості Верховної Ради. - 1992. - № 50. - Ст. 676.
7. Закон України «Про господарську діяльність в Збройних Силах України» від 21 вересня 1999 р. // Офіційний вісник України. – 1999. - № 42. – Ст. 2074.
8. Закон України «Про правовий режим надзвичайного стану» від 16 березня 2000 р. // Офіційний вісник України. – 2000. - № 15. – Ст. 588.
9. Закон України «Про захист населення і територій від надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру» від 8 червня 2000 р. // Відомості Верховної Ради. - 2000. - № 40. - Ст. 337.
10. Закон України «Про зону надзвичайної екологічної ситуації» від 13 липня 2000 р. // Офіційний вісник України. – 2000. - № 32. – Ст. 1340.
11. Господарський кодекс України від 16 січня 2003 р. // Голос України. - 2003. - 14 березня.
12. Закон України «Про прикордонний контроль» від 5 листопада 2009 р. // Урядовий кур'єр. – 2009. - № 234. – 16 грудня.
13. Закон України «Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України» від 15 квітня 2014 р. // Відомості Верховної Ради. - 2014. - № 26. - Ст. 892.
14. Закон України «Про санкції» від 14 серпня 2014 р. // Відомості Верховної Ради. - 2014. - № 40. - Ст. 2018.
15. Закон України «Про концесію» від 3 жовтня 2019 р. // Відомості Верховної Ради. - 2019. - № 48. - Ст. 325.
16. Закон України «Про критичну інфраструктуру» від 16 листопада 2021 р. // Урядовий кур'єр. - 2021. - № 243.
17. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку реєстрації військових частин як суб'єктів господарської діяльності у Збройних Силах» від 3 травня 2000 р. № 749 // Офіційний вісник України. – 2000. - № 18. – Ст. 752.
18. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку надання дозволу військовим частинам Збройних Сил на передачу закріпленого за ними рухомого та нерухомого майна в оренду» від 11 травня 2000 р. № 778 // Офіційний вісник України. – 2000. - № 20. – Ст. 821.
19. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження переліку видів господарської діяльності, здійснення якої дозволяється військовим частинам Збройних Сил» від 25 липня 2000 р. № 1171 // Офіційний вісник України. – 2000. - № 30. – Ст. 1279.
20. Постанова Кабінету Міністрів України «Про порядок проведення концесійного конкурсу та конкурентного діалогу в електронній торговій системі» від 20 серпня 2021 р. № 909 // Офіційний вісник України. – 2021. - № 71. - Ст. 4499.
21. Рішення РНБО «Про застосування та внесення змін до персональних спеціальних економічних та інших обмежувальних заходів (санкцій)» від 21 червня 2018 р. // Офіційний вісник України. – 2018. - № 52. - Ст. 1820.

22. Бобух І.М. Становлення і функціонування спеціальних економічних зон в Україні: автореф. дис. на здоб. наук. ступ. канд. екон. наук. 08.10.01/ НАН України, Рада по вивч. продуктивних сил України. - К., 2003. - 21 с.
23. Богдан І. Концесії в Україні: форми та шляхи запровадження / І.Богдан // Економіка України. – 2011. - № 3. – С. 35 – 45.
24. Гончарук Л.М. Основні права та обов'язки сторін договору концесії / Л.М. Гончарук // Вісник господарського судочинства. – 2011.- № 4. – С. 175 – 179.
25. Зельдина Е.Р. Специальный режим хозяйствования: проблемы и пути их решения: монография / НАН Украины. Ин-т экономико-правовых исследований / Е.Р. Зельдина. - Донецк: ООО «Юго-Восток Лтд», 2004. - 247с.
26. Коструба А. Умови цивільно-правової відповідальності за порушення грошових зобов'язань у сфері підприємницької діяльності під час проведення антитерористичної операції в Україні // Право України. - 2016. - № 7. - С. 162 — 170.
27. Науково-практичний коментар Господарського кодексу України: 3-тє вид., перероб. і допов. / За заг. ред. В.С. Щербини, Н.Б. Пацурії. – К.: Юрінком Інтер, 2019. - 816 с.
28. Остап`юк М. Застосування норм Закону України «про санкції» у сфері державних закупівель лікарських засобів / М. Остап`юк // Підприємництво, господарство і право. - 2015. - № 5(233). - С. 58-62.
29. Щербина В. С. Господарське право: підручник / В. С. Щербина. — 6-те вид., перероб. і допов. — К.: Юрінком Інтер, 2013. — 640 с.

ДОДАТКИ

Додаток А. Орієнтовний перелік питань до іспиту

1. Поняття та ознаки господарської діяльності. Поняття господарського права.
2. Види господарської діяльності.
3. Господарські правовідносини як предмет господарського права. Види господарських правовідносин.
4. Методи господарського права.
5. Система господарського права.
6. Принципи господарського права.
7. Правові засади ліцензування деяких видів господарської діяльності.
8. Характеристика дозвільної системи у сфері господарської діяльності.
9. Основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності.
10. Загальні засади технічного регулювання у сфері господарювання.
11. Поняття, система та особливості господарського законодавства.
12. Поняття та види учасників господарських правовідносин.
13. Поняття, ознаки та види суб'єктів господарювання.
14. Порядок утворення і припинення суб'єктів господарювання.
15. Поняття та ознаки підприємства.
16. Види та організаційні форми підприємств.
17. Правовий статус державного підприємства.
18. Правовий статус комунального підприємства.
19. Правовий статус колективного підприємства.
20. Правовий статус приватного підприємства.
21. Правовий статус іноземного підприємства. Правовий статус підприємства з іноземними інвестиціями.
22. Правовий статус фізичної особи - підприємця.
23. Поняття, ознаки, види об'єднань підприємств. Особливості державного (комунального) господарського об'єднання.
24. Поняття та організаційно-правові форми об'єднань підприємств.
25. Правовий статус підприємства – учасника об'єднання підприємств.
26. Вихід учасника з об'єднання підприємств. Припинення об'єднання підприємств.
27. Особливості правового статусу промислово-фінансової групи.
28. Особливості правового статусу асоційованих підприємств. Особливості правового статусу холдингових компаній.
29. Поняття, ознаки і класифікація господарських товариств.
30. Правовий режим майна господарських товариств.
31. Право на створення господарського товариства (корпоративного підприємства). Установчі документи господарських товариств.
32. Загальна характеристика системи корпоративного управління.
33. Корпоративні права та обов'язки: поняття, характеристика, види.
34. Особливості реалізації корпоративних прав держави.

35. Правове становище повного товариства.
36. Правове становище командитного товариства.
37. Поняття, ознаки, види акціонерних товариств. Порядок управління акціонерними товариствами.
38. Акції: поняття, типи, форма випуску, порядок емісії.
39. Правове становище товариства з обмеженою відповідальністю.
40. Правове становище товариства з додатковою відповідальністю.
41. Перехід частки у статутному (складеному) капіталі товариства: поняття та форми.
42. Припинення господарських товариств.
43. Поняття та види майна у сфері господарювання.
44. Цінні папери як вид безтілесного майна у сфері господарювання.
45. Право власності – основне речове право у сфері господарювання.
46. Інші речові права у сфері господарювання (право господарського відання і право оперативного управління).
47. Особливості правового режиму державного і комунального майна.
48. Поняття, ознаки, принципи, об'єкти та суб'єкти приватизації державного й комунального майна.
49. Поняття господарських зобов'язань та підстави їх виникнення.
50. Види господарських зобов'язань.
51. Виконання господарських зобов'язань.
52. Забезпечення виконання господарських зобов'язань.
53. Припинення господарських зобов'язань.
54. Поняття, ознаки, види, зміст і форма господарського договору.
55. Порядок укладання, зміни та розірвання господарських договорів.
56. Поняття та функції економічної конкуренції. Державне регулювання економічної конкуренції.
57. Основні групи і загальна характеристика порушень законодавства про захист економічної конкуренції.
58. Поняття та види порушень, що належать до недобросовісної конкуренції.
59. Поняття та види монополістичних порушень.
60. Відповідальність за порушення законодавства про захист економічної конкуренції.
61. Поняття та ознаки господарсько-правової відповідальності.
62. Господарське правопорушення як підстава господарсько-правової відповідальності.
63. Форми господарсько-правової відповідальності.
64. Загальна характеристика інституту банкрутства: поняття, ознаки банкрутства.
65. Характеристика договору поставки: правове регулювання, специфічні ознаки, умови договору.
66. Правове регулювання комерційного посередництва (агентських відносин) у сфері господарювання.

67. Договір енергопостачання через приєднану мережу: правове регулювання енергопостачання, поняття, ознаки та умови договору.
68. Характеристика договору оренди майна у сфері господарювання.
69. Характеристика договору фінансового лізингу у сфері господарювання.
70. Поняття, ознаки, функції, види і правове регулювання діяльності товарних і фондових бірж.
71. Загальні положення про інвестиційну діяльність та державне регулювання інвестиційної діяльності.
72. Правові засади інноваційної діяльності.
73. Правові засади капітального будівництва: поняття, види, правове регулювання.
74. Правове регулювання підрядних відносин у сфері господарювання.
75. Поняття, види і загальна характеристика транспортних договорів.
76. Порядок та форми розрахунків у господарському обороті.
77. Договір факторингу: правове регулювання, поняття та умови договору.
78. Загальна характеристика страхової діяльності: поняття, суб'єкти, правове регулювання, державний нагляд за страховою діяльністю.
79. Зовнішньоекономічний договір: поняття, ознаки, види, правове регулювання, форма і зміст.
80. Правове регулювання концесійної діяльності у сфері господарювання.
81. Правовий режим спеціальних (вільних) економічних зон.
82. Правовий режим іноземного інвестування в Україні.
83. Загальні засади здійснення аудиторської діяльності.
84. Поняття, зміст, види та сфера застосування комерційної концесії.

Додаток Б. Орієнтовний перелік тем курсових робіт

1. Поняття, метод і система господарського права.
2. Суб'єкти господарського права в Україні: загальні положення.
3. Поняття та виконання господарських зобов'язань.
4. Господарський договір як правова форма господарських зв'язків.
5. Некомерційна господарська діяльність.
6. Правове становище підприємств в Україні.
7. Державні та комунальні унітарні підприємства.
8. Господарські товариства в Україні.
9. Особливості правового статусу підприємств колективної власності.
10. Приватні підприємства в Україні.
11. Правовий режим майна суб'єктів господарювання.
12. Правове регулювання цін і ціноутворення.
13. Правові засади антимонопольного регулювання господарської діяльності.
14. Ліцензування господарської діяльності.
15. Правова характеристика та особливості господарських правовідносин.
18. Методи правового регулювання господарських відносин.
19. Місце господарського права в системі права України.
20. Теорії господарського права та стан теоретичних дискусій щодо них.
21. Поняття та види господарської діяльності в Україні.
22. Підприємництво як основна форма господарювання: поняття, ознаки.
23. Свобода підприємництва та інші принципи підприємницької діяльності.
25. Межі свободи підприємницької діяльності (умови здійснення підприємництва).
26. Поняття господарського законодавства та його особливості.
27. Поняття і види актів господарського законодавства.
28. Акти загальнонормативного регулювання, відомчі та локальні нормативні акти, що регламентують господарську діяльність.
29. Регуляторні акти у господарському праві: поняття, види, особливості.
30. Історія прийняття та загальна характеристика Господарського кодексу України.
31. Роль судової практики у розвитку та удосконаленні господарського законодавства.
32. Поняття і види організаційних форм господарської діяльності в Україні.
33. Організаційно-правові форми суб'єктів господарювання.
34. Загальний та спеціальний порядок створення суб'єктів господарювання.
35. Державна реєстрація суб'єктів господарювання.
36. Припинення суб'єкта господарювання: поняття, види та правові підстави.
37. Порядок ліквідації та реорганізації суб'єктів господарювання.

38. Банкрутство як підстава припинення господарської діяльності.
39. Суб'єкти господарювання: поняття та види.
40. Правовий режим акцій та дивідендів.
42. Роль антимонопольного законодавства в регулюванні діяльності суб'єктів господарювання.
43. Договір факторингу: поняття, ознаки та особливі риси.
44. Договори купівлі-продажу та поставки як найбільш поширені правові форми реалізації товарів у ринковій економіці.
45. Ліцензування на ринку цінних паперів України.
46. Ліцензування експорту та імпорту товарів.
49. Правова організація фінансової діяльності суб'єктів господарювання.
50. Правове забезпечення процедури банкрутства в Україні.
51. Правове регулювання кредитних відносин в Україні.
52. Правова основа, поняття та особливі ознаки господарського договору.
53. Правовий статус товариства з обмеженою відповідальністю.
54. Поняття та характеристика лізингового договору.
55. Порядок та форми розрахунків у господарському обороті.
56. Правове регулювання контролю за додержанням дисципліни цін та відповідальність за її порушення.
57. Правове становище фондової біржі та учасників фондового ринку.
58. Фізичні особи – підприємці як суб'єкти господарського права.
59. Види господарських договорів і відповідальність за порушення договірних зобов'язань.
60. Правове регулювання діяльності підприємств з іноземними інвестиціями в Україні.
61. Правове регулювання відновлення платоспроможності боржника (санації).
62. Правове регулювання зовнішньоекономічної діяльності в Україні.
63. Правові засади концесії в Україні.
64. Порядок укладання, зміни і розірвання господарських договорів.
65. Правове регулювання приватизації державного і комунального майна.
66. Ліцензування та квотування як засоби державного регулювання господарської діяльності.
67. Правовий статус акціонерного товариства як суб'єкта господарювання.
68. Поняття та види санкцій в господарських правовідносинах.